

European Bank
for Reconstruction and Development

ҚАЗАҚСТАН: БЕЙНЕУ - БОЗОЙ - СЕКСЕУІЛ АВТОМОБИЛЬ ЖОЛЫ - ЖОБАНЫҢ ТЕХНИКАЛЫҚ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕМЕСІН БАҒАЛАУ, PR 017140

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл
жоспары

Қазан 2026

REPORT ISSUE RECORD

ЖОБАНЫҢ АТАУЫ	ҚАЗАҚСТАН: БЕЙНЕУ - БОЗОЙ - СЕКСЕУІЛ АВТОМОБИЛЬ ЖОЛЫ - ЖОБАНЫҢ ТЕХНИКАЛЫҚ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ НЕГІЗДЕМЕСІН БАҒАЛАУ
ЖОБА КОДЫ	PR 017140
БЕНЕФИЦИАР	«ҚазАвтоЖол» ҰК» АҚ
ЕЛ	ҚАЗАҚСТАН
ТАПСЫРЫС БЕРУШІ	ЕҚДБ
ЖАУАПТЫ ТҰЛҒА	Гарри Карандейнос
КЕҢЕСШІ	SYSTEMA CONSULTING S.A.
ЖОБА БАСШЫСЫ	Наталья Целенти
ЕСЕПТІҢ АТАУЫ	Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары

Мазмұны

1	Кіріспе.....	5
2	Жобаның сипаттамасы.....	7
3	Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылға қатысты заңнамалық база және ЕҚДБ талаптары.....	10
3.1	Қазақстан Республикасының ұлттық заңнамасының талаптары	10
3.2	ЕҚДБ талаптары	11
4	Мүдделі тараптарды айқындау және талдау.....	14
4.1	Мүдделі тараптарды айқындау әдіснамасы	14
4.2	Мүдделі тараптарды талдау	15
5	Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы	20
5.1	Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл тәсілі.....	20
5.2	Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы	21
5.3	Ақпаратты ашу	28
5.4	МТӨІЖ-ді іске асыру жөніндегі міндеттер	28
6	Шағымдарды қарау тетігі.....	30
6.1	Шағымдарды қарау тетігінің деңгейлері мен рәсімдері	30
6.2	Шағымдарды қарау, есепке алу және есептілік	31
7	Мониторинг және есептілік.....	32
7.1	МТӨІЖ-ді іске асыру мониторингі	32
7.2	Есептілік.....	32
	1-қосымша. Жұртшылықтың шағым беру нысаны.....	34
	2-қосымша – Шағымдар мен ұсыныстар журналы	35

Список рисунков

1-сурет - Жобаны іске асырудың кеңірек аумағындағы қолданыстағы автомобиль жолдары желісі және ББС автомобиль жолының орналасуы	7
2-сурет - ББС автомобиль жолының трассасы және ЕҚДБ, ХҚДБ, АДБ және ҚДБ қаржыландыратын учаскелердің бөлінуі	7
3-сурет - Жоба бойынша шағымдарды қарау тетігінің (ШҚТ) схемасы	31

Список таблиц

1-кесте - Мүдделі тараптардың топтары, ықтимал әсерлер және мүдделері	15
2-кесте - Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы	22

Қысқартулар тізімі

АДБ	- Азия даму банкі
ББС	- Бейнеу - Бозой - Сексеуіл
ҚДБ	- Қазақстанның даму банкі
ЕҚДБ	- Еуропалық қайта құру және даму банкі
ҚОӘӘБ	- Қоршаған ортаға және әлеуметтік салаға әсерді бағалау
ЭӘШЖ	- Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспары
ЭӘС	- Экологиялық және әлеуметтік саясат
ЭӘТ	- Экологиялық және әлеуметтік талаптар
ТЭН	- Техникалық-экономикалық негіздеме
ШҚТ	- Шағымдарды қарау тетігі
ХҚДБ	- Халықаралық қайта құру және даму банкі
ИКЖ	- Интеллектуалды көлік жүйелері
АҚ	- Акционерлік қоғам
ҮЕҰ	- Үкіметтік емес ұйым
ТЕТ	- Техникалық емес түйіндеме
ҚКЕ	- Қоғамдық консультациялар өткізу туралы есеп
ҚАЖ	- «ҚазАвтоЖол»
ҚР	- Қазақстан Республикасы
ЖҚКН	- Жол-пайдалану қызметінің нысандары
МТӨІЖ	- Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары
TRACECA	- «Еуропа - Кавказ - Азия» көлік дәлізі

1 Кіріспе

Ұзындығы 559 км болатын Бейнеу-Бозой-Сексеуіл (ББС) автомобиль жолының II техникалық санатқа сәйкес салынуы Қазақстан аумағы арқылы Қытай мен Батыс Еуропа арасындағы құрлықтағы сауда қатынасын қамтамасыз ететін Еуропа-Кавказ-Азия (TRACECA) көлік дәлізінің бір бөлігіне айналады. ББС автомобиль жолы жолдың техникалық сипаттамаларын жақсарту, өткізу қабілетін арттыру және жол жүру уақытын қысқарту арқылы Маңғыстау және Ақтөбе облыстарының көлік-логистикалық әлеуетін арттыруға ықпал етеді. «Орталық-Батыс» көлік дәлізінің құрамдас бөлігі ретінде аталған автомобиль жолы заманауи көлік инфрақұрылымын дамытуға, өңірлік байланыстарды жақсартуға және адамдар мен жүктердің неғұрлым тиімді қозғалысын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Еуропалық қайта құру және даму банкі (бұдан әрі - «ЕҚДБ» немесе «Банк») Қазақстанның автомобиль жолдарының 100% мемлекеттік ұлттық операторы болып табылатын «ҚазАвтоЖол» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамына (бұдан әрі - «Компания», «Клиент» немесе «ҚАЖ») ББС автомобиль жолы жобасының 1-4 лоттарын (0+000 км - 160+000 км; шамамен 161,5 км) жобалауды, салуды және күтіп-ұстауды қаржыландыру үшін мемлекет кепілдігімен несие беруді қарастыруда. Жоба құрамына кіретін тиісті компоненттерге кірме жолдар, жол-пайдалану бөлімшелері және өзге де ілеспе инфрақұрылым кіреді.

Банк 1-7-лоттар (0+000 км - 286+000 км) бойынша Жобаның ақпаратты ашу мақсатында Қоршаған орта мен әлеуметтік ортаға әсерді бағалауды (ҚОӘӘБ) жүргізу және ҚОӘӘБ құжаттарының толық топтамасын дайындау үшін консультантты (бұдан әрі - «Консультант») тартты. Бұл жұмыстар ЕҚДБ-ның Экологиялық және әлеуметтік саясатына (ЭЭС, 2024 жыл) және Экологиялық және әлеуметтік талаптарына (ЭЭТ) сәйкес жүзеге асырылады. ЕҚДБ, Консультант және Дүниежүзілік банк арасында жасалған «Есеп нәтижелеріне сүйену құқығын беру туралы хатқа» (бұдан әрі - «Есеп нәтижелеріне сүйену құқығын беру туралы хат») сәйкес, Дүниежүзілік банк 5-7-лоттарды өзінің қаржыландыруы, бағалауы және қадағалауы шеңберінде ҚОӘӘБ-нің аталған материалдарына ЕҚДБ сияқты негіздерде сүйене алады.

Жоба ЕҚДБ-ның 2024 жылғы Экологиялық және әлеуметтік саясатына (ЭЭС) сәйкес А санатындағы жоба ретінде жіктелген. Осыған байланысты Жоба шеңберінде Қоршаған орта мен әлеуметтік ортаға әсерді бағалауды (ҚОӘӘБ) жүргізу, сондай-ақ тиісті экологиялық және әлеуметтік құжаттаманы әзірлеу талап етіледі. ҚОӘӘБ құжаттарының топтамасы ЕҚДБ Директорлар кеңесінде Жобаны қарау күніне дейін кемінде 120 күнтізбелік күн бұрын жалпыға қолжетімді ақпарат ретінде жарияланады.

Ұзындығы 559 км болатын ББС автомобиль жолы ЕҚДБ, Халықаралық Қайта Құру және Даму Банкі (ХҚДБ) / Дүниежүзілік банк, Азия даму банкі (АДБ) және Қазақстан Республикасы тарапынан Қазақстанның Даму Банкі (ҚДБ) арқылы қаржыландырылады.

Автомобиль жолы қаржыландырудың төрт учаскесіне (лоттар топтарына) бөлінген, олардың әрқайсысы тиісті қаржы институты тарапынан қаржыландырылады;

- ЕҚДБ: 1-4-лоттар (0+000 км - 160+000 км);
- ХҚДБ / Дүниежүзілік банк: 5-7-лоттар (160+000 км - 286+000 км);
- АДБ: 8-10-лоттар (286+000 км - 410+000 км)
- ҚДБ: 11-14-лоттар (410+000 км - 559+166 км);

Осы Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары (МТӨІЖ) ЕҚДБ-ның Талап 10-ына - «Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл» - сәйкес әзірленді және Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы мүдделі тараптарды жүйелі түрде айқындауды, консультациялар өткізуді, ақпаратты ашуды және шағымдарды қарауды қамтамасыз етуге бағытталған. МТӨІЖ Жоба әсер ететін

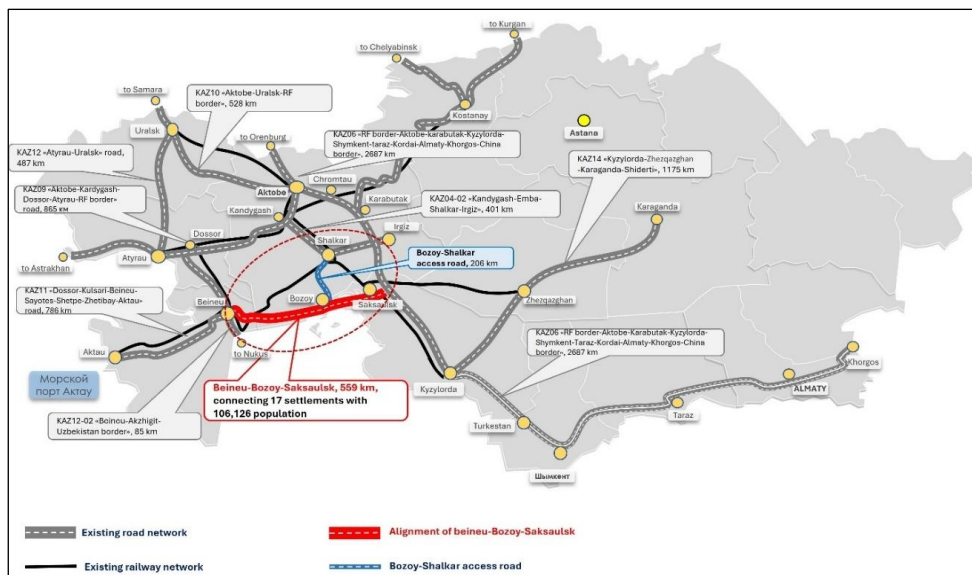
тұлғалармен және басқа да мүдделі тараптармен мазмұнды өзара іс-қимыл жасау үшін негіз белгілейді және Жобаны іске асыру барысында жобалық шешімдердегі өзгерістерді, мүдделі тараптардың құрамын және өзара іс-қимыл қажеттіліктерін ескере отырып жаңартылып отырады.

Осы МТӨІЖ-нің негізгі мақсаттары:

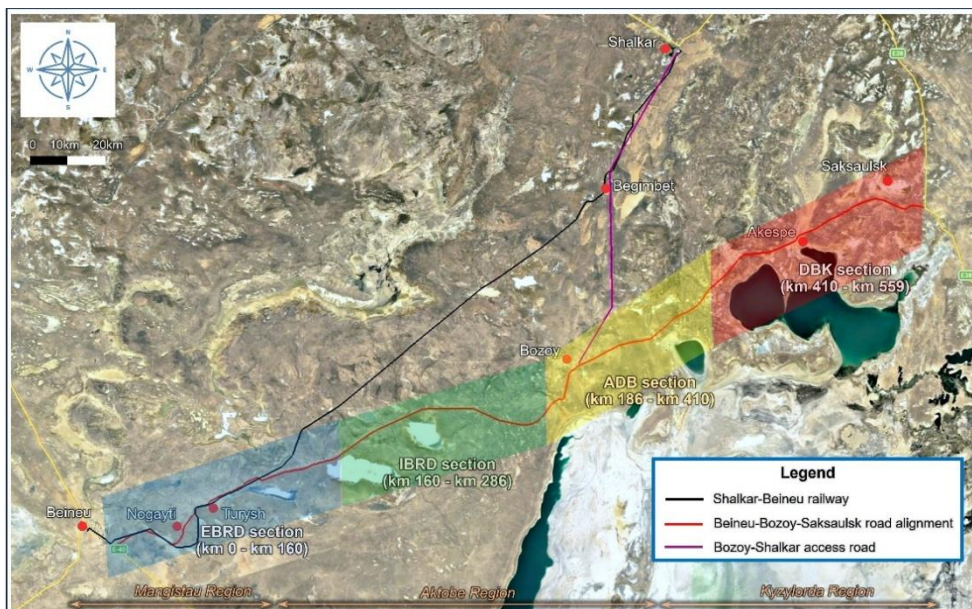
- мүдделі тараптармен өзара іс-қимылға қатысты қолданыстағы ұлттық нормативтік-құқықтық базаны және ЕҚДБ-ның ТР 10 талаптарын ұсыну;
- жобаның мүдделі тараптарын, оның ішінде Жоба әсер ететін тараптарды, басқа да мүдделі тараптарды, халықтың осал санаттарын және жеткіліксіз ұсынылған топтарды айқындау және талдау, сондай-ақ өзара іс-қимылдың сараланған нысандары талап етілуі мүмкін жағдайларды айқындау;
- жоба шеңберінде мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасын белгілеу, оның ішінде Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы тиісті, түсінікті және қолжетімді ақпаратты уақтылы ашу және мазмұнды консультациялар өткізу тетіктерін айқындау;
- мүдделі тараптарға өз пікірлерін, алаңдаушылықтарын білдіруге және кері байланыс беруге тиісті мүмкіндіктер жасау, сондай-ақ Жобаны жоспарлау және іске асыру кезінде мүдделі тараптардың кері байланысын қарау және ескеру тетіктерін белгілеу;
- мүдделі тараптардың шағымдары мен алаңдаушылықтарын қабылдауға, тіркеуге, қарауға және олардың орындалу барысын бақылауға мүмкіндік беретін қолжетімді әрі тиімді шағымдарды қарау тетігін құру;
- мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шараларды іске асыруға қатысты міндеттерді, сондай-ақ мониторинг жүргізу және есептілік тетіктерін айқындау.

2 Жобаның сипаттамасы

Бейнеу-Бозой-Сексеуіл (ББС) автомобиль жолының трассасы және оның Қазақстанның қолданыстағы автомобиль жолдары желісімен жоспарланып отырған байланыстары 1-суретте көрсетілген. Ұсынылып отырған ББС автомобиль жолы Маңғыстау, Ақтөбе және Қызылорда облыстарының аумағы арқылы өтеді. 2-суретте автомобиль жолы трассасының өту бағыты, оның үш облыс аумағындағы бөлінісі, сондай-ақ ЕҚДБ, ХҚДБ, АДБ және ҚДБ қаржыландыратын тиісті учаскелер туралы неғұрлым толық ақпарат берілген.

1-сурет - Жобаны іске асырудың кеңірек аумағындағы қолданыстағы автомобиль жолдары желісі және ББС автомобиль жолының орналасуы

2-сурет - ББС автомобиль жолының трассасы және ЕҚДБ, ХҚДБ, АДБ және ҚДБ қаржыландыратын учаскелердің бөлінуі

Қазіргі уақытта Сексеуіл мен Бейнеу арасындағы қолданыстағы автомобиль жолы арқылы Сексеуіл - Ырғыз - Қарабұтақ - Хромтау - Ақтөбе - Қандыағаш - Доссор - Құлсары - Бейнеу бағыты бойынша жүріп өту қашықтығы шамамен 1 460 км құрайды. Ұзындығы 559 км болатын ұсынылып отырған Бейнеу-Бозой-Сексеуіл автомобиль жолы екі елді мекен арасындағы қашықтықты шамамен 900 км-ге қысқартуға мүмкіндік береді. Тоқтау уақытын қоса алғанда, қозғалыстың болжамды орташа жылдамдығы 81 км/сағ болған жағдайда, жаңа автомобиль жолы жалпы жол жүру уақытын шамамен үш есеге қысқартуға мүмкіндік береді деп күтіледі.

Неғұрлым кең өңірлік деңгейде ББС автомобиль жолы ТКЕКА көлік дәлізінің Қазақстан аумағындағы учаскесінің ұзындығын шамамен 900 км-ге қысқартуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ол «Орталық-Батыс» көлік дәлізі арқылы Бейнеу мен Астана арасындағы көлік байланысын жақсартып, арақашықтықты шамамен 950 км-ге, ал жол жүру уақытын шамамен 11 сағатқа қысқартуға мүмкіндік береді.

Жергілікті Техникалық-экономикалық негіздемеде ұсынылған Жоба тұжырымдамасы **II санаттағы Бейнеу-Бозой-Сексеуіл (ББС) автомобиль жолын** екі кезеңде салуды көздейді.

I кезең ББС автомобиль жолының ұзындығы 559,2 км болатын учаскесін салуды және реконструкциялауды көздейді. Автомобиль жолы 14 құрылыс учаскесіне бөлінген, оның құрамына әртүрлі деңгейдегі көлік айрықтарын салу да кіреді. Автомобиль жолының жалпы ұзындығының шамамен 125 км-і Маңғыстау облысының Бейнеу ауданына, 245 км-і Ақтөбе облысының Байғанин және Шалқар аудандарына, ал 189,2 км-і Қызылорда облысының Арал ауданына тиесілі.

II кезең зияткерлік көлік жүйелерін (ЗКЖ) енгізуді, жол пайдалану қызметі объектілерін (ЖПҚО) салуды және реконструкциялауды, сондай-ақ елді мекендерге кірме жолдарды салуды немесе реконструкциялауды қамтиды.

Кірме жолдардың жалпы ұзындығы шамамен 240,5 км құрайды және мыналарды қамтиды:

- Тұрыш ауылдық елді мекеніне апаратын ұзындығы 1,5 км V санаттағы кірме жол;
- Шалқар қаласына апаратын ұзындығы 206 км IV санаттағы кірме жол;
- Сексеуіл ауылдық елді мекеніне апаратын ұзындығы 33 км IV санаттағы кірме жол.

Жол пайдалану қызметі объектілеріне қатысты компонент Бейнеу ауданындағы Тұрыш ауылының солтүстігінде, Шалқар қаласының солтүстігінде (2,7 га) және Арал ауданындағы Ақеспе ауылының солтүстігінде (2,7 га) жаңа жол пайдалану қызметі объектілерін (ЖПҚО) салуды, сондай-ақ Шалқар қаласындағы қолданыстағы жол пайдалану қызметі объектісін реконструкциялауды көздейді.

Осы МТӨІЖ шеңберінде негізгі назар **ЕҚДБ қаржыландыратын ұзындығы 160 км ББС автомобиль жолының учаскесіне және ХҚДБ қаржыландыратын ұзындығы 126 км** учаскеге (бұдан әрі – Жоба), сондай-ақ олармен байланысты кірме жолдар мен жол пайдалану қызметі объектілері (ЖПҚО) сияқты компоненттерге қатысты мүдделі тараптарға аударылады. Осы МТӨІЖ-де белгіленген мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл қағидаттары мен тетіктері тиісті жағдайларда Жобаның байланысты объектілері ретінде қарастырылатын ББС автомобиль жолының басқа учаскелеріне қатысты мүдделі тараптарға да қолданылуы мүмкін.

Осы МТӨІЖ шеңберінде қамтылатын ЕҚДБ және ХҚДБ қаржыландыратын ББС Жоба учаскелері екі облыстың (Маңғыстау және Ақтөбе облыстары), үш ауданның (Бейнеу, Байғанин және

Шалқар аудандары) және жеті ауылдық округтің аумағы арқылы өтеді, сондай-ақ Сыңғырлау, Ноғайты, Сам және Тұрыш ауылдық елді мекендерінің маңында орналасқан. Жобаның едәуір географиялық ауқымы, сондай-ақ әсер ету аймағына кіретін әкімшілік-аумақтық бірліктер мен елді мекендердің көптігі Жобаға мүдделі тараптардың әртүрлі болуына және олардың аумақтық тұрғыдан шашыраңқы орналасуына себепші болады.

Осыған байланысты мүдделі тараптармен тиімді өзара іс-қимылды қамтамасыз ету үшін өңірлік, аудандық және ауылдық деңгейдегі мемлекеттік органдармен, Жоба әсер ететін қауымдастықтармен, жер пайдаланушылармен және басқа да мүдделі тараптармен жүйелі түрде үйлестіру, сондай-ақ олардың пікірлері, алаңдаушылықтары мен ұсынымдарының Жобаны жоспарлау және іске асырудың барлық кезеңдерінде анықталуын, қаралуын және ескерілуін қамтамасыз ететін тиісті тетіктер қажет.

3 Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылға қатысты заңнамалық база және ЕҚДБ талаптары

3.1 Қазақстан Республикасының ұлттық заңнамасының талаптары

Жоба шеңберінде мүдделі тараптармен өзара іс-қимылға, жұртшылықтың қатысуына және ақпаратты ашуға қатысты негізгі ұлттық талаптар Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінде, экологиялық бағалауды және қоғамдық тыңдаулар өткізуді реттейтін нормативтік құқықтық актілерде, сондай-ақ Қазақстан Республикасының «Ақпаратқа қол жеткізу туралы» Заңында белгіленген.

Қазақстан Біріккен Ұлттар Ұйымының Еуропалық экономикалық комиссиясының Қоршаған ортаға қатысты ақпаратқа қол жеткізу, шешімдер қабылдау процесіне жұртшылықтың қатысуы және қоршаған орта мәселелері бойынша сот төрелігіне қол жеткізу туралы конвенциясының (Орхус конвенциясы) қатысушысы болып табылады. Қазақстан бұл конвенцияны 2000 жылы ратификациялады, ал ол Қазақстан үшін 2001 жылы күшіне енді. Конвенция үш негізгі қағидатқа негізделген міндеттемелерді белгілейді: **қоршаған ортаға қатысты ақпаратқа қол жеткізу, қоршаған ортаға қатысты маңызды шешімдер қабылдауға жұртшылықтың қатысуы және қоршаған орта мәселелері бойынша сот төрелігіне қол жеткізу.** Бұл қағидаттар Қазақстанның ұлттық экологиялық заңнамасында көрініс тапқан және Жоба шеңберінде ақпаратты ашу мен жұртшылықтың қатысу процестеріне тікелей қатысты.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі¹ экологиялық маңызы бар шешімдерді қабылдауға жұртшылықтың қатысуына және экологиялық ақпаратқа қол жеткізуге қатысты негізгі ұлттық талаптарды белгілейді.

Экологиялық кодекстің **15 және 17-21-баптары** экологиялық маңызы бар шешімдерді қабылдауға жұртшылықтың қатысуы және экологиялық ақпаратқа қол жеткізу үшін жалпы құқықтық негізді белгілейді. Бұл нормалар мүдделі жұртшылықтың ескертулері мен пікірлерін ұсыну, сондай-ақ толық, анық және уақтылы экологиялық ақпарат алу құқығын қамтиды.

16-бап мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың жұртшылықтың экологиялық ақпаратқа қол жеткізуіне және қоршаған ортаға қатысты мәселелерге қатысуына жәрдемдесу міндетін белгілейді.

Экологиялық кодекстің **68 және 71-74-баптары** қоршаған ортаға әсерді бағалауға (ҚОӘБ) жататын жоспарланып отырған қызметке қатысты ақпаратты ашу және жұртшылықтың қатысу талаптарын белгілейді. **72-бап** ықтимал әсерлер туралы есепке жоспарланып отырған қызмет, оның орналасқан жері және қоршаған ортаға ықтимал әсерлері туралы ақпаратты, сондай-ақ мүдделі жұртшылыққа арналған техникалық емес түйіндемені енгізуді көздейді. Есептің жобасы жұртшылықтың танысуы үшін ұсынылады, ал мүдделі жұртшылықтың қоғамдық тыңдаулар өткізілгенге дейін және оларды өткізу барысында ескертулер мен ұсыныстар беруге құқығы бар. **Жұртшылықтың қатысу нәтижелері қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тарапынан ҚОӘБ нәтижелері бойынша қорытынды шығару кезінде ескеріледі.** Аталған қорытынды жоспарланып отырған қызметтің экологиялық тұрғыдан жол берілетіндігін айқындайды және оны жүзеге асыру шарттарын белгілейді.

Экологиялық кодекс сондай-ақ экологиялық бағалау жүргізу кезеңінен тыс уақытта жұртшылықтың қатысу тетіктерін көздейді. **13-бап** жұртшылыққа қоршаған ортаға ықтимал

¹№ 400-VI ҚРЗ. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/K2100000400>

зиян келтіру, экологиялық заңнаманы бұзу немесе осындай әсердің туындауына әкеп соғуы мүмкін мән-жайлар мәселелері бойынша уәкілетті органдарға жүгінуге, сондай-ақ осындай өтініштерді қарау нәтижелері туралы ақпарат алуға құқық береді. Аталған құқықтар Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойында, оның ішінде құрылыс және пайдалану кезеңдерінде қолданылады.

Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық² Экологиялық кодексте көзделген рәсімдерді неғұрлым егжей-тегжейлі белгілейді. Атап айтқанда, онда **«мүдделі жұртшылық»** ұғымы жоспарланып отырған қызмет әсер етуі мүмкін аумақта тұратын, жұмыс істейтін, қызметін жүзеге асыратын, мүлкіне иелік ететін немесе табиғи ресурстарды пайдаланатын жеке тұлғалар мен ұйымдар, сондай-ақ жоспарланып отырған қызметтің қоршаған ортаға немесе халықтың денсаулығына әсер етуі салдарынан мүдделеріне нұқсан келуі мүмкін тұлғалар ретінде айқындалады. Бұл анықтамаға экологиялық бағалау процесіне қатысуға мүдделі жеке тұлғалар мен қоғамдық экологиялық ұйымдар да кіреді.

Қоғамдық тыңдаулар өткізу қағидалары³ Экологиялық кодексте көзделген жұртшылықтың қатысу рәсімдерін қосымша нақтылайды. Қағидалар қоғамдық тыңдауларды өткізу нысандарын, хабардар ету тәртібі мен мерзімдерін, тиісті құжаттаманы ашуға қойылатын талаптарды, ескертулер мен ұсыныстарды ұсыну және қарау рәсімдерін, сондай-ақ консультациялар нәтижелерін құжаттау және ашу талаптарын белгілейді. **Қоғамдық тыңдаулар ашық жиналыстар нысанында немесе белгілі бір жағдайларда Бірыңғай экологиялық портал⁴**, арқылы қоғамдық талқылаулар нысанында, тиісті жергілікті атқарушы органдардың қатысуымен өткізіледі. Қағидалар сондай-ақ мүдделі жұртшылықты хабардар етудің қосымша тәсілдерін қолдану мүмкіндігін көздейді. Бұл тәсілдер заңнамада белгіленген ақпаратты ашу және хабардар ету рәсімдерін толықтыруы мүмкін.

Қазақстан Республикасының «Ақпаратқа қол жеткізу туралы» Заңы⁵ жұртшылықтың ақпаратқа қол жеткізуінің жалпы құқықтық негізін белгілейді және шешімдер қабылдау процесінің ашықтығы мен жұртшылықтың оған қатысуын қамтамасыз етуге ықпал етеді. Заң ақпаратқа уақтылы, толық және тең қолжетімділікті көздейді және **ақпаратты проактивті түрде** ашу қағидатын бекітеді. Оған сәйкес, ашықтықты арттыру және халықтың құқықтары мен заңды мүдделерін қозғайтын шешімдер қабылдау процесіне жұртшылықтың қатысуына жәрдемдесу мақсатында ақпарат нақты сұрау келіп түспеген жағдайда да таратылуы мүмкін. Аталған ережелер Экологиялық кодексте белгіленген ақпаратты ашуға және жұртшылықтың қатысуына қойылатын неғұрлым нақты талаптарды толықтырады.

3.2 ЕҚДБ талаптары

ЕҚДБ-ның Экологиялық және әлеуметтік саясаты (ESP, 2024) және ЕҚДБ-ның Экологиялық және әлеуметтік талаптары ЕҚДБ қаржыландыратын жобалар шеңберінде мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасауға және қоғамдық консультациялар өткізуге қойылатын талаптарды белгілейді. Атап айтқанда, **ТТ 1 - Экологиялық және әлеуметтік тәуекелдер мен**

²Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2021 жылғы 30 шілдедегі № 280 бұйрығы, <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2100023809>

³Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің міндетін атқарушының 2021 жылғы 3 тамыздағы № 286 бұйрығымен бекітілген. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/V2100023901>

⁴Бірыңғай экологиялық портал <https://ecoportal.kz>

⁵2015 жылғы 16 қарашадағы № 401-V, 2026 жылғы 12 шілдедегі соңғы өзгерістермен. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1500000401>

әсерлерді бағалау және басқару мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасау Жобаның экологиялық және әлеуметтік тәуекелдері мен әсерлерін бағалау және басқару процесінің ажырамас бөлігі болып табылатынын көздейді. **Ал ТТ 10 - Мүдделі тараптармен** өзара іс-қимыл мүдделі тараптарды айқындауға, ақпаратты ашуға, мазмұнды консультациялар өткізуге, шағымдарды қарауға және Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы тұрақты өзара іс-қимылды қамтамасыз етуге қатысты нақты талаптарды белгілейді.

Т 10 мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды Жобаны жоспарлаудың бастапқы кезеңінде басталып, оны іске асырудың бүкіл кезеңі бойы жалғасуға тиіс **инклюзивті және үздіксіз процесс** ретінде айқындайды. Өзара іс-қимыл процесі Жобаның сипаты мен ауқымына, оның мүдделі тараптарына, сондай-ақ ықтимал экологиялық және әлеуметтік тәуекелдер мен әсерлерге сәйкес болуы тиіс. Бұл **процесс мүдделі тараптарды анықтауды және талдауды, өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шараларды жоспарлауды, тиісті экологиялық және әлеуметтік ақпаратты ашуды, мазмұнды консультациялар өткізуді, мүдделі тараптардың кері байланысын қарауды және қолжетімді шағымдарды** қарау тетігін құруды қамтиды. Өзара іс-қимылдың инклюзивті сипатын қамтамасыз етуге, оның ішінде осал және жеткілікті деңгейде өкілдік етілмеген халық топтарымен өзара іс-қимылды қамтамасыз етуге, сондай-ақ өзара іс-қимылға қатысты кез келген ерекше немесе сараланған қажеттіліктерді анықтауға және оларды ескеруге ерекше назар аударылуы тиіс.

А санатындағы жобалар үшін ТТ 10 ҚОӘБ процесіне кіріктірілген, ақпаратты ашуды және қоғамдық консультациялар өткізуді көздейтін, ресімделген әрі қоғамдық қатысуға негізделген процесті қарастырады. Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл ҚОӘБ көлемін айқындау кезеңінде (бастапқы кезеңде) басталуы және мүдделі тараптарға көлемді айқындау кезеңінде тиісті құжаттарға қатысты өз ескертулері мен пікірлерін ұсыну мүмкіндігін қамтамасыз етуі тиіс. Бұдан әрі ҚОӘБ және оған қатысты құжаттама ЕҚДБ-ның қаржыландыру туралы шешім қабылдауына дейін жұртшылыққа ашылуға және қоғамдық консультациялар өткізілуіне тиіс.

ҚОӘБ бойынша ақпаратты ашу және консультациялар өткізу кезеңі аяқталғаннан кейін ТТ 10 Клиенттің консультациялар өткізу процесі туралы ақпаратты, оның ішінде мүдделі тараптардан алынған кері байланыс пен Клиенттің оған берген жауаптарын жария түрде ашуын көздейді. ЕҚДБ-ның нұсқаулығына сәйкес, бұл процесті Қоғамдық консультациялар өткізу туралы есеппен (ҚКЕ) құжаттау ұсынылады. ҚКЕ-де мүдделі тараптардың кері байланысы қандай тәртіппен қаралғаны, сондай-ақ тиісті жағдайларда оның ҚОӘБ-ке және әсерлердің алдын алуға, оларды азайтуға немесе өтеуге байланысты шараларға қалай ықпал еткені көрсетілуі тиіс. ҚКЕ ҚОӘБ-ке қосымша ретінде немесе жеке құжат түрінде жариялануы мүмкін. Мүдделі тараптардан алынған кері байланыс ҚОӘБ-ке немесе онымен байланысты әсерлерді азайту жөніндегі шараларға елеулі өзгерістер енгізуге алып келуі мүмкін болған жағдайларда, мұндай өзгерістер ТТ 1 талаптарына сәйкес қаралады.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл ҚОӘБ процесі аяқталғаннан кейін де, оның ішінде Жобаны іске асыру және пайдалану кезеңдерінде жалғасады және мүдделі тараптарға мәселелерді көтеруге, алаңдаушылықтарын білдіруге, сондай-ақ Жобаның әсерлері мен оларды азайту жөніндегі шаралардың тиімділігіне қатысты кері байланыс ұсынуға мүмкіндік беруі тиіс.

Жалпы алғанда, **Қазақстан Республикасының заңнамасы жұртшылықтың экологиялық ақпаратқа қол жеткізуі және экологиялық бағалауға**, сондай-ақ онымен байланысты шешімдер қабылдау процестеріне қатысуы үшін кешенді құқықтық негіз қалыптастырады. Бұл ретте ҚОӘБ бойынша құжаттаманы жария етуді, жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарын

ұсыну және қарау мүмкіндігін, сондай-ақ қоғамдық тыңдауларға қатысуды көздейді. Қазақстанның ұлттық заңнамасы экологиялық ақпаратқа қол жеткізуді және жұртшылықтың қатысуын көздегенімен, ЕҚДБ-ның ТТ 10 талабы Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасаудың неғұрлым құрылымдалған және үздіксіз процесін қарастырады. Бұл ретте халықтың осал және жеткілікті деңгейде өкілдік етілмеген топтарына ерекше назар аудару, тұрақты консультациялар өткізу және Жоба деңгейінде шағымдарды қарау тетігін құру көзделеді.

Осыған сәйкес, осы Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары (МТӨІЖ) жұртшылықтың қатысуына қатысты ұлттық талаптарға негізделеді және ЕҚДБ-ның ТТ 10 талаптарын сақтау үшін қажетті өзара іс-қимылдың қосымша тетіктерін белгілейді. Аталған тетіктер Жобаны дайындау, салу және пайдалану кезеңдерінің барлығында қолданылатын болады және қажет болған жағдайда заңнамада белгіленген консультациялар өткізу және ақпаратты ашу рәсімдерін толықтырады.

4 Мүдделі тараптарды айқындау және талдау

4.1 Мүдделі тараптарды айқындау әдіснамасы

Мүдделі тараптар Жоба бойынша құжаттаманы және Жобаның әсер ету аймағын талдау, тиісті әкімшілік және институционалдық құрылымдарды, сондай-ақ қолда бар әлеуметтік-экономикалық ақпаратты зерделеу арқылы, сонымен қатар ҚОӘБ көлемін айқындау процесі (бастапқы кезең) шеңберінде өткізілген консультациялардың нәтижелерін ескере отырып айқындалады. Ықтимал әсер етуі мүмкін топтарды, жер пайдаланушыларды және басқа да мүдделі тараптарды анықтау үшін далалық зерттеу сапарлары, сондай-ақ өңірлік, аудандық және ауылдық деңгейдегі мемлекеттік органдармен, жергілікті қоғамдастықтармен және басқа да мүдделі тараптармен жүргізілген талқылаулар да пайдаланылады. Мүдделі тараптарды анықтау барысында «қар домалағы» әдісі де қолданылады. Бұл әдіс бойынша бастапқыда анықталған мүдделі тараптар Жоба әсер етуі мүмкін немесе Жобаға қызығушылық танытуы ықтимал қосымша топтар мен жекелеген адамдарды анықтауға ықпал етеді.

Анықталғаннан кейін мүдделі тараптар олардың Жобамен өзара байланысын, Жобаның оларға әсер етуі немесе олардың Жобаға қызығушылық таныту дәрежесін, сондай-ақ өзара іс-қимылға қатысты ерекше қажеттіліктерінің бар-жоғын айқындау мақсатында талданады. Мұндай талдау мүдделі тараптардың әртүрлі топтары үшін өзара іс-қимылдың тиісті деңгейі мен әдістерін айқындауға мүмкіндік береді.

Мүдделі тараптар мынадай критерийлер бойынша бағаланады:

- **Әсер ету:** жеке тұлғалардың немесе топтардың Жобаға байланысты, оның ішінде экологиялық және әлеуметтік әсерлердің, жерді сатып алудың, қолжетімділіктің шектелуінің немесе Жобаны іске асыруға байланысты басқа да өзгерістердің нәтижесінде Жобаның тікелей немесе жанама әсеріне ұшырау дәрежесі;
- **Ықпал ету:** мүдделі тараптың Жобаны жоспарлауға және іске асыруға немесе экологиялық және әлеуметтік тәуекелдер мен әсерлерді басқаруға ықпал ету дәрежесі;
- **Мүдделілік:** жеке тұлғалардың немесе ұйымдардың Жобаға, олардың Жобаның тікелей әсеріне ұшырауына немесе ұшырамауына қарамастан, қызығушылық таныту дәрежесі;
- **Осалдық және өзара іс-қимылға қатысты қажеттіліктер:** жеке тұлғалардың немесе топтардың Жобаның неғұрлым елеулі қолайсыз әсерлеріне көбірек ұшырау немесе ақпаратқа қол жеткізу, консультацияларға қатысу не Жобаның шағымдарды қарау тетігін пайдалану барысында кедергілерге тап болу дәрежесі.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды жоспарлау және іске асыру мақсатында анықталған мүдделі тараптар **ЕКДБ-ның ТТ 10 талаптарына сәйкес екі негізгі санатқа бөлінеді: әсерге ұшыраған тараптар және басқа да мүдделі тараптар**. Әсерге ұшыраған тараптарға Жоба және онымен байланысты экологиялық және әлеуметтік әсерлер тікелей немесе ықтимал түрде әсер ететін жеке тұлғалар, қоғамдастықтар мен ұйымдар жатады. **Басқа да мүдделі тараптарға** Жобаға қызығушылық танытуы, оның іске асырылуына ықпал етуі немесе Жобаға қатысты тиісті өкілеттіктері мен міндеттері болуы мүмкін жеке тұлғалар, ұйымдар мен мекемелер жатады.

Жобаның неғұрлым елеулі қолайсыз әсерлеріне көбірек ұшырауы немесе ақпаратқа қол жеткізу, консультацияларға қатысу не Жобаның шағымдарды қарау тетігін пайдалану

барысында кедергілерге тап болуы мүмкін халықтың осал және жеткілікті деңгейде өкілдік етілмеген топтарына ерекше назар аударылады.

Мүдделі тараптарды анықтау **үздіксіз процесс** болып табылады және жобалық шешімдердің дамуына, қосымша әсерге ұшыраған тараптардың анықталуына, сондай-ақ мүдделі тараптардың өзара іс-қимылға қатысты мүдделері немесе қажеттіліктерінің өзгеруіне қарай Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы қайта қаралып, жаңартылып отырады.

4.2 Мүдделі тараптарды талдау

Мүдделі тараптарды талдау Жобаға байланысты анықталған мүдделі тараптардың негізгі топтарына, олардың Жобамен өзара байланысына, Жобаның әсеріне ықтимал ұшырау дәрежесіне және Жобаға деген мүдделілігіне құрылымдалған шолу жасауды білдіреді. Талдау мүдделі тараптардың әртүрлі топтары үшін маңызы бар негізгі экологиялық және әлеуметтік мәселелерді айқындауға және осы МТӨІЖ шеңберінде өзара іс-қимылдың тиісті тәсілдерін белгілеуге мүмкіндік береді. Талдау Жобаның қолданыстағы тұжырымдамасына және ҚОӘӘБ процесінің нәтижелеріне негізделеді және жобалық шешімдер дамуына, сондай-ақ қосымша мүдделі тараптардың немесе өзара іс-қимылға қатысты қажеттіліктердің анықталуына қарай қайта қаралып, жаңартылып отырады.

Төмендегі **1-кестеде** ұзындығы 286 км болатын ЕҚДБ автомобиль жолы учаскесіне және онымен байланысты Жоба компоненттеріне қатысы бар мүдделі тараптарға негізгі назар аударылады. Сонымен қатар, олардың мүдделері немесе ықтимал әсерлері Жобаға қатысты болған жағдайда, қауымдастырылған объектілерге байланысты мүдделі тараптар да ескеріледі.

1-кесте - Мүдделі тараптардың топтары, ықтимал әсерлер және мүдделері

Мүдделі тараптардың топтары	Ықтимал әсерлер / мүдделер және Жобамен өзара байланысы
Әсерге ұшыраған тараптар	
Жоба трассасына жақын орналасқан елді мекендердің тұрғындары, оның ішінде Сыңғырлау, Ноғайты, Сам және Тұрыш тұрғындары.	Ықтимал әсер етуі мүмкін: – құрылыс жұмыстарымен байланысты шаң-тозаңға, шуға, дірілге және атмосфераға шығарындыларға; – құрылыс көлігінің қозғалысы көлемінің ұлғаюына және жол қозғалысы қауіпсіздігіне төнетін тәуекелдерге; – жергілікті қолжетімділік пен адамдардың және ауыл шаруашылығы жануарларының жүріп-тұруының уақытша бұзылуына; – жұмыс күшінің келуіне және жұмысшылар мен жергілікті қоғамдастықтар арасындағы өзара іс-қимылға; – тиісті жағдайларда жергілікті қызметтер мен инфрақұрылымға түсетін жүктеменің артуына; – құрылыс жұмыстарымен байланысты халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігіне төнетін тәуекелдерге. Мынадай мәселелерге мүдделі болуы мүмкін: – өңірлік және жергілікті көлік қатынасын жақсартуға және жол жүру уақытын қысқартуға; – аудандық және өңірлік орталықтарға, нарықтар мен қызметтерге қауіпсіз әрі сенімді қолжетімділікті қамтамасыз етуге; – жұмыспен қамту мүмкіндіктеріне және жергілікті өнім берушілердің сатып

Мүдделі тараптардың топтары	Ықтимал әсерлер / мүдделер және Жобамен өзара байланысы
	алуларға қатысуына; – кірме жолдардың, жол түйісулерінің, өткелдердің орналасуына және жергілікті көлік байланысын қамтамасыз етуге бағытталған басқа да шараларға қатысты жобалық шешімдерге; – Жобаны іске асыру барысы, құрылыс жұмыстарының кестелері, экологиялық және әлеуметтік әсерлер және оларды азайту жөніндегі шаралар туралы ақпаратқа.
Ауыл шаруашылығы кәсіпорындары, ауыл шаруашылығы кооперативтері және жалға алынған жайылымдық жер учаскелері Жобаның әсеріне ұшырауы мүмкін басқа да жер пайдаланушылар.	Ықтимал әсер етуі мүмкін: – жалға алынған жайылымдық жерлердің тұрақты алып қойылуына және соған байланысты экономикалық шығындарға; – жол құрылысы нәтижесінде жайылымдық жерлердің бөлінуіне немесе бөлшектенуіне; – жайылымдық алқаптарға қолжетімділіктің шектелуіне; – жерді абаттандыру объектілерінің және мал ұстауға арналған инфрақұрылымның, оның ішінде қыстаулар мен артезиан ұңғымаларының жоғалуына немесе оларға қолжетімділіктің шектелуіне; – құрылыс және пайдалану кезеңдерінде ауыл шаруашылығы жануарларының жүріп-тұруының бұзылуына; – шаң-тозаңның, қалдықтардың немесе авариялық ластанудың жайылымдық алқаптарға әсер етуіне. Мынадай мәселелерге мүдделі болуы мүмкін: – әсерге ұшыраған жер пайдалану құқықтары, жерді абаттандыруға салынған инвестициялар және экономикалық шығындар үшін өтемақы алуға; – мал айдау жолдарын орналастыруға және жайылымдық алқаптар арасындағы қолжетімділікті сақтауды қамтамасыз ететін басқа да шараларға қатысты жобалық шешімдерге; – түпкілікті трассаны таңдау және егжей-тегжейлі жобалық шешімдерді әзірлеу арқылы әсерлердің алдын алуға немесе оларды барынша азайтуға; – жерді сатып алу және құрылыс жұмыстарын жүргізу мерзімдеріне; – бағалау, өтемақы төлеу және шағымдарды қараудың ашық рәсімдеріне.
Ауыл шаруашылығы жануарларының иелері және жер пайдалану құқықтары ресми түрде рәсімделмеген болуы мүмкін басқа да жайылымдық алқаптарды пайдаланушылар.	Ықтимал әсер етуі мүмкін: – ауыл шаруашылығы жануарларының дәстүрлі немесе бейресми жүріп-тұру бағыттарының бұзылуына; – жайылымдық алқаптар мен суару орындарына қолжетімділіктің қысқаруына немесе қиындауына; – құрылыс жұмыстарымен байланысты ауыл шаруашылығы жануарлары мен малшылардың қауіпсіздігіне төнетін тәуекелдерге. Мынадай мәселелерге мүдделі болуы мүмкін: – ауыл шаруашылығы жануарларының жүріп-тұру мүмкіндігін және жайылымдарға қолжетімділікті сақтауға; – мал айдау жолдарын тиісті түрде орналастыруға; – құрылыс жұмыстары және қолжетімділіктің уақытша шектелуі туралы алдын ала ақпараттандырылуға; – шағымдар беру және кері байланыс ұсыну үшін қолжетімді арналардың болуына.
Қолданыстағы автомобиль жолдары мен жергілікті кірме жолдарды пайдаланатын жол қозғалысына қатысушылар	Ықтимал әсер етуі мүмкін: – құрылыс кезеңінде көлік қозғалысының уақытша бұзылуына, айналма жолдардың ұйымдастырылуына және ауыр жүк көліктері қозғалысының артуына;

Мүдделі тараптардың топтары	Ықтимал әсерлер / мүдделер және Жобамен өзара байланысы
және көлік құралдарының операторлары	– құрылыс жұмыстары жүргізілетін орындарда және жол түйісулерінде жол қозғалысы қауіпсіздігіне төнетін тәуекелдерге. Мынадай мәселелерге мүдделі болуы мүмкін: – Жоба пайдалануға берілгеннен кейін жол жүру қашықтығы мен уақытын едәуір қысқартуға; – жолдың жай-күйін жақсартуға, оның сенімділігін арттыруға және жыл бойы көлік қатынасын қамтамасыз етуге. – жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз ету шараларына, жол түйісулеріне қатысты жобалық шешімдерге, жол белгілеріне және жол бойындағы сервистік қызмет көрсету объектілеріне..
Жоба іске асырылатын аудандардағы жергілікті кәсіпорындар, қызмет көрсетушілер және шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері (ШОК)	Ықтимал әсер етуі мүмкін: – құрылыс кезеңіндегі көлік ағындарының уақытша өзгеруіне және сұраныстың өзгеруіне; – құрылыс қызметіне байланысты жұмыс көлемінің ұлғаюына және бәсекелестіктің күшеюіне. Мынадай мәселелерге мүдделі болуы мүмкін: – сатып алуларға қатысу және қосалқы мердігерлер ретінде тартылу мүмкіндіктеріне; – орналастыру, тамақтандыру, отын жеткізу, тасымалдау, жабдық ұсыну және басқа да қызметтер көрсетуге; – жаңа жолдың құрылысы нәтижесінде экономикалық белсенділіктің артуына және нарықтарға қолжетімділіктің жақсаруына; – сатып алу рәсімдері мен құрылыс жұмыстарының кестелері туралы ақпаратқа.
Халықтың ықтимал осал және жеткілікті деңгейде өкілдік етілмеген топтары	
Әйелдер, оның ішінде ауылдық жерлердегі әйелдер және әйелдер басқаратын үй шаруашылықтары	Дәстүрлі консультациялар өткізу форматтарына қатысу кезінде кедергілерге тап болуы немесе қоғамдастықтардың қауіпсіздігіне, ұтқырлыққа, жұмыспен қамтуға және қызметтерге қолжетімділікке қатысты ерекше алаңдаушылықтары болуы мүмкін. Мыналарға мүдделі болуы мүмкін: – жол қозғалысы қауіпсіздігіне және қоғамдастықтардың қауіпсіздігіне; – медициналық, білім беру және басқа да қызметтерге қолжетімділікті жақсартуға; – жергілікті деңгейде жұмыспен қамту және күнкөріс қаражатын алу мүмкіндіктеріне; – әйелдердің тиімді қатысуын қамтамасыз ететін консультациялар ұйымдастыруға.
Қатысуға кедергі келтіретін факторларға тап болуы немесе әсерлердің шамадан тыс жоғары деңгейіне ұшырауы мүмкін қарт адамдар, мүгедектері бар адамдар, табысы төмен үй шаруашылықтары және басқа да адамдар.	Уақытша қолжетімділіктің шектелуіне, жол қозғалысы қауіпсіздігіне төнетін қатерлерге немесе қызметтерге қолжетімділік пен көлік қатынасына әсер ететін өзгерістерге ерекше сезімтал болуы мүмкін. Өзара іс-қимылға қатысты қажеттіліктер мыналарды қамтуы мүмкін: – қолжетімді және жергілікті жағдайларға бейімделген ақпарат; – қозғалыс мүмкіндіктерінің, коммуникацияның немесе қатысуға кедергі келтіретін өзге де шектеулердің ерекшеліктерін ескере отырып бейімделген консультация өткізу әдістері; – қолжетімділіктегі өзгерістер, құрылыс жұмыстарының кестесі және шағым беру арналары туралы түсінікті ақпарат.
Басқа мүдделі тараптар	

Мүдделі тараптардың топтары	Ықтимал әсерлер / мүдделер және Жобамен өзара байланысы
Жоба іске асырылатын аумақтағы облыстық, аудандық және ауылдық әкімдіктер	Жер мәселелеріне, жергілікті инфрақұрылымға, халыққа көрсетілетін қызметтерге, қоғамдық консультацияларға және жергілікті дамуға қатысты әкімшілік және заңнамада белгіленген өкілеттіктері мен міндеттері бар. Мыналарға мүдделі болуы мүмкін: – жобалық шешімдерге және Жобаны іске асыру кестесіне; – жерді сатып алу және қолжетімділікті ұйымдастыру мәселелеріне; – жергілікті жұмыспен қамтуға және сатып алуларға; – халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігіне және жол қозғалысы қауіпсіздігіне; – жергілікті қоғамдастықтармен және жер пайдаланушылармен өзара іс-қимылды үйлестіруге; – Жобаны іске асырудан алынатын пайдаға және оның жергілікті даму үшін маңызына.
Ұлттық және өңірлік деңгейдегі тиісті мемлекеттік органдар	Жобаға қатысты реттеушілік, рұқсат беру, қадағалау немесе салалық өкілеттіктері бар мемлекеттік органдар, оның ішінде автомобиль жолдары мен көлік, қоршаған ортаны қорғау, жер ресурстары, ауыл шаруашылығы, су ресурстары, қоғамдық денсаулық сақтау, төтенше жағдайларға ден қою және мәдени мұраны қорғау салаларындағы мемлекеттік органдар. Мыналарға мүдделі болуы мүмкін: – ұлттық заңнама талаптары мен рұқсат беру талаптарының сақталуына; – Жобаның қызметіне қатысты экологиялық және әлеуметтік көрсеткіштерге; – жерді сатып алуға және жер ресурстарын басқаруға; – жол қозғалысы қауіпсіздігіне және техникалық стандарттардың сақталуына; – табиғи ресурстар мен мәдени мұраны қорғауға.
Экологиялық, әлеуметтік және қоғамдық үкіметтік емес ұйымдар (ҰЕҰ) мен азаматтық қоғам ұйымдары	Мыналарға мүдделі болуы мүмкін: – Жобаның экологиялық және әлеуметтік әсерлеріне және оларды азайту жөніндегі шараларға; – биоалуантүрлілікке, жер пайдалануға, халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігіне және әлеуметтік әсерлерге; – ОВОСС-ті ашу процесінің ашықтығына және мүдделі тараптардың кері байланысын ескеруге; – Жобаның іске асырылуына және экологиялық және әлеуметтік міндеттемелердің орындалуына мониторинг жүргізуге.
Жоба іске асырылатын аумақтағы халыққа қызмет көрсететін білім беру ұйымдары, мектептер және медициналық ұйымдар	Мыналарға мүдделі болуы мүмкін: – құрылыс және пайдалану кезеңдеріндегі жол қозғалысы қауіпсіздігіне; – білім алушылардың, қызметкерлердің, пациенттердің және жедел көмек көрсету қызметтерінің қауіпсіз қолжетімділігіне; – көлік қатынасының байланыстылығын жақсартуға және білім беру мен медициналық қызметтерге қолжетімділікті арттыруға; – құрылыс көлігінің қозғалысына байланысты туындауы мүмкін уақытша қолжетімділік шектеулеріне.
Ұлттық, өңірлік және жергілікті бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ)	Мыналарға мүдделі болуы мүмкін: – Жобаның ауқымы мен іске асырылу барысына және күтілетін өңірлік пайдаға; – Жобаның экологиялық және әлеуметтік әсерлеріне және оларды азайту жөніндегі шараларға; – қоғамдық консультациялар өткізуге және мүдделі тараптарды алаңдататын мәселелерге;

Мүдделі тараптардың топтары	Ықтимал әсерлер / мүдделер және Жобамен өзара байланысы
Теміржол инфрақұрылымының, коммуналдық желілердің және активтері немесе қызметі Жобамен қиылысуы немесе өзара іс-қимылда болуы мүмкін басқа да инфрақұрылым объектілерінің операторлары.	– қалың жұртшылыққа Жоба туралы нақты және уақтылы ақпарат ұсынуға. Қолданыстағы инфрақұрылым объектілерінің жанындағы қиылыстарға, өзара іс-қимыл аймақтарына немесе құрылыс жұмыстарына байланысты ықтимал әсерге ұшырауы мүмкін. Мыналарға мүдделі болуы мүмкін: – қолданыстағы инфрақұрылым объектілерін техникалық үйлестіруге және қорғауға; – инфрақұрылымды пайдалану және техникалық қызмет көрсету мақсатында оған қолжетімділікті қамтамасыз етуге; – құрылыс жұмыстарын жоспарлауға және өзара іс-қимыл аймақтарын басқаруға; – авариялық жағдайларға ден қоюды ұйымдастыруға және қауіпсіздікті қамтамасыз етуге.
Жобамен байланысты объектілерге қатысты мүдделі тараптар	Жобамен байланысты кірме жолдарға, жолдарды пайдалану және күтіп-ұстау объектілеріне (RMF) және функционалдық тұрғыдан байланысты басқа да объектілерге қатысты әсерге ұшырауы немесе мүдделі болуы мүмкін. Олардың нақты мүдделері мен ықтимал әсерлері тиісті жағдайларда Жобаның тиісті экологиялық және әлеуметтік құралдары, сондай-ақ мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралар арқылы бағаланып, ескерілетін болады.

Мүдделі тараптарды талдау Жобаның әсеріне әртүрлі деңгейде ұшырайтын және оны іске асыруға қатысты әртүрлі мүдделері бар мүдделі тараптардың кең ауқымын қамтитынын көрсетеді. Талдау барысында анықталған негізгі мәселелерге жерді, оның ішінде жайылымдық жерлерді сатып алу және пайдалану, малдың қозғалысы мен жайылымдарға қолжетімділікті қамтамасыз ету, қоғамдастықтар мен жол қозғалысының қауіпсіздігі, құрылыс жұмыстарына байланысты әсерлер, жергілікті жұмыспен қамту және сатып алу рәсімдеріне қатысу мүмкіндіктері, сондай-ақ өңірлік және жергілікті көлік қатынасының байланыстылығын жақсарту жатады. Халықтың осал және жеткілікті деңгейде ұсынылмаған топтарының тиімді қатысуын қамтамасыз етуге ерекше назар аудару қажет.

Мүдделі тараптарды талдау негізінде келесі бөлімде мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы ұсынылған. Бағдарлама өзара іс-қимылдың ұсынылатын әдістерін, ақпаратты ашу тәртібін және Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы мүдделі тараптардың әртүрлі топтарымен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шараларды қамтиды.

5 Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы

5.1 Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл тәсілі

Мүдделі тараптарды талдау Жобаның әсеріне ұшырау деңгейі және оны іске асыруға байланысты мүдделері әртүрлі болатын мүдделі тараптардың кең ауқымына Жобаның әсер ететінін көрсетеді. Анықталған негізгі мәселелерге жерді сатып алу және жайылымдық жерлерді пайдалану, малдың қолжетімділігін және қозғалысын қамтамасыз ету, халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігі және жол қозғалысы, құрылыс жұмыстарына байланысты әсерлер, жергілікті жұмыспен қамту және сатып алуға қатысу мүмкіндіктері, сондай-ақ өңірлік және жергілікті көлік қатынасының байланыстылығын жақсарту жатады.

Әсерге ұшырайтын тараптармен өзара іс-қимыл Жобаның іс-шараларына, сондай-ақ осы тараптарға тікелей әсер етуі мүмкін экологиялық және әлеуметтік әсерлерге, оның ішінде жерді сатып алуға, қолжетімділікті қамтамасыз етуге және малдың қозғалысына, халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігіне, құрылыс жұмыстарына байланысты әсерлерге және олардың алдын алу, барынша азайту және жұмсарту жөніндегі тиісті шараларға шоғырландырылатын болады. Өзара іс-қимыл негізінен тікелей және жергілікті деңгейде қолжетімді әдістерді пайдалана отырып жүзеге асырылады, оның ішінде қоғамдық кездесулер, әсерге ұшырайтын жер пайдаланушылармен кездесулер мен сұхбаттар, фокус-топтар, шағын топтардағы консультациялар немесе қажет болған жағдайда жеке консультациялар, сондай-ақ жергілікті өзін-өзі басқару органдары және жергілікті жағдайларға сәйкес келетін басқа да коммуникация арналары арқылы Жоба туралы ақпарат тарату көзделеді. Әсерге ұшырайтын тараптармен өзара іс-қимыл шеңберінде нақты мәселелер мен проблемаларды талқылауға, қолданылатын жағдайларда оларды жұмсарту жөніндегі практикалық шараларды келісуге, сондай-ақ Жобаның шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі арқылы шағымдар мен өтініштер беруге мүмкіндік жасалатын болады.

Басқа **мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл** олардың тиісті мүдделерін, өкілеттіктерін және Жобаны іске асырудағы ықтимал рөлін ескере отырып жүзеге асырылатын болады. Өзара іс-қимылдың ресми хат алмасу және тиісті мемлекеттік органдармен ақпарат алмасу, институционалдық кездесулер мен консультациялар өткізу, тиісті ұйымдармен тақырыптық талқылаулар жүргізу, сондай-ақ Жоба және оның экологиялық және әлеуметтік құжаттамасы туралы ақпаратты ашу сияқты әдістері көзделеді. Үкіметтік емес ұйымдар (ҰЕҰ), бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ), білім беру ұйымдары және басқа да мүдделі ұйымдар тиісті ақпаратты ашу арқылы хабардар етіледі және қажет болған жағдайда қоғамдық консультацияларға және мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі басқа да іс-шараларға қатысуға шақырылады.

Жоба әсер ететін елді мекендер мен қоғамдастықтардағы **осал тұлғалар мен жеткілікті деңгейде ұсынылмаған топтарға** ерекше назар аударылатын болады. Консультациялар өткізудің стандартты әдістері олардың қатысуын шектеуі мүмкін болған жағдайда, олардың тиімді қатысуын қамтамасыз етуге және пікірлері мен алаңдаушылықтарының тиісті түрде ескерілуіне бағытталған нысаналы кездесулер, шағын топтардағы талқылаулар немесе өзара іс-қимылдың басқа да қолжетімді нысандары сияқты сараланған тәсілдер қолданылатын болады.

Мүдделі тараптарды талдау нәтижелерін ескере отырып, осы бөлімде мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы баяндалады. **Бағдарлама өзара іс-қимылдың** ұсынылатын

әдістерін, ақпаратты ашу тәртібін және Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы мүдделі тараптардың әртүрлі топтарымен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шараларды қамтиды.

5.2 Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы Жобаны іске асырудың тиісті кезеңдерінде анықталған мүдделі тараптар топтарымен өзара іс-қимыл бойынша жоспарланған іс-шараларды айқындайды. Бағдарлама ақпарат алмасуды уақтылы және тиімді жүзеге асыруды, мазмұнды консультациялар өткізуді, мүдделі тараптарға сұрақтар қоюға, өз алаңдаушылықтарын білдіруге және шағымдар мен өтініштер беруге мүмкіндік беруді, сондай-ақ Жоба мен оның мүдделі тараптары арасында сындарлы өзара қарым-қатынастарды қолдауды қамтамасыз етуге бағытталған.

Бағдарлама Жобаны жобалау, құрылысқа дайындық, құрылыс және пайдалану кезеңдерін қамтиды және өзара іс-қимыл жүргізілуі қажет мүдделі тараптар топтарын, ашылуға тиіс ақпаратты, өзара іс-қимылдың ұсынылатын әдістері мен мерзімдерін, сондай-ақ тиісті іс-шараларды іске асыруға жауапты тараптарды айқындайды. Өзара іс-қимылдың әдістері мен жиілігі мүдделі тараптардың әрбір тобы үшін Жобаны іске асыру кезеңін, тиісті топ үшін маңызды мәселелерді және оның Жобаның әсеріне ұшырау деңгейін ескере отырып бейімделетін болады.

Бағдарлама Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы жобалық шешімдердегі және Жобаны іске асыру барысындағы өзгерістерді, жаңа және туындап отырған экологиялық және әлеуметтік мәселелерді, мүдделі тараптардың пікірлері мен ұсыныстарын, сондай-ақ қосымша мүдделі тараптарды анықтауды немесе өзара іс-қимыл жөніндегі қосымша іс-шараларды өткізу қажеттілігін ескере отырып, қайта қаралып және жаңартылып отыратын болады. Жобаның нақты әсерлері, алаңдаушылықтары немесе іс-шаралары қосымша консультациялар өткізуді талап еткен жағдайларда, өзара іс-қимыл жиірек және/немесе неғұрлым нысаналы форматта жүзеге асырылатын болады.

2-кесте - Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасы

№	Іс-шара	Нысаналы топ	Ақпараттық материалдар	Мерзімдер	Жауапты тарап	Өзара іс-қимыл арналары / өткізу орны
1	ЖОБАНЫ ЖОБАЛАУ ЖӘНЕ ҚОӘӘБ АЯСЫНДА АҚПАРАТТЫ АШУ КЕЗЕҢІ					
1.1	Жобаның жеке веб-парақшасын немесе Жоба тапсырыс берушісінің корпоративтік веб-сайтында арнайы бөлімді құру және жүргізу	Барлық мүдделі тараптар	Жоба туралы жалпы ақпарат; Жоба туралы ақпараттың негізгі жаңартулары; Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспары (МТӨІЖ), оның ішінде Жобаның шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі және байланыс деректері; басқа да тиісті экологиялық және әлеуметтік ақпарат.	ҚОӘББ шеңберінде ақпаратты жария етуден бұрын және Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы қажет болған жағдайда кейіннен жаңартып отыру.	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы	Жоба тапсырыс берушісінің корпоративтік веб-сайты / Жобаның жеке веб-парақшасы
1.2	Жобаның экологиялық және әлеуметтік құжаттамасын, оның ішінде ҚОӘББ, ЭӘІЖ, МТЖ және Техникалық емес түйіндемені (ТЕТ) жария ету.	Барлық мүдделі тараптар	ЕҚДБ-мен келісілген тілдерде және форматтарда ақпаратты ашуға арналған ҚОӘББ құжаттарының пакеті, оның ішінде ҚОӘББ, ЭӘІЖ, МТЖ және Техникалық емес түйіндеме (ТЕТ).	ЕҚДБ-ның ақпаратты ашуға қойылатын талаптарына сәйкес және ЕҚДБ-ның Жобаны қаржыландыру туралы шешім қабылдауына дейін; құжаттар жұртшылық үшін қолжетімді болып қалуға тиіс.	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы	Жобаның веб-парақшасы; ЕҚДБ веб-сайты; тиісті облыстық, аудандық және ауылдық әкімдіктердегі және жергілікті деңгейде қолжетімді басқа да орындардағы баспа нұсқалары; ҚОӘББ шеңберінде ақпаратты ашу бойынша кездесулер.
1.3	ҚОӘББ шеңберінде ақпаратты ашу бойынша консультациялар өткізу және мүдделі тараптардың пікірлері мен ұсыныстарын құжаттау.	Әсер етуі мүмкін тараптар және басқа да мүдделі тараптар, оның ішінде жергілікті қауымдастықтар, жер пайдаланушылар, мемлекеттік органдар, ҰЕҰ және басқа да мүдделі ұйымдар.	ҚОӘББ нәтижелері; негізгі экологиялық және әлеуметтік әсерлер және оларды жұмсарту жөніндегі шаралар; жерді сатып алу және қолжетімділікті қамтамасыз ету мәселелері; жол қозғалысы қауіпсіздігі және халықтың қауіпсіздігі; МТЖ және шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі.	Ақпаратты ашу және ҚОӘББ бойынша консультациялар өткізу кезеңі ішінде.	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы; ҚОӘББ бойынша консультанттар; тиісті әкімдіктер.	Жоба аумағындағы елді мекендерде қоғамдық кездесулер және нысаналы консультациялар өткізу; мемлекеттік органдармен және ұйымдармен кездесулер; пікірлер мен ұсыныстарды ұсынуға арналған жазбаша және электрондық байланыс арналары.
1.4	«Қазақстан темір жолы» ҰК» АҚ-мен консультациялар өткізу	«Қазақстан темір жолы» ҰК»	Үстірт киіктерінің көші-қон бағыттары мен теміржол	Ақпаратты ашу және ҚОӘББ бойынша консультациялар	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы; ҚОӘББ	Онлайн немесе бетпе-бет кездесу; пікірлер мен

№	Іс-шара	Нысаналы топ	Ақпараттық материалдар	Мерзімдер	Жауапты тарап	Өзара іс-қимыл арналары / өткізу орны
	және ұсынылып отырған шаралардың Үстірт киіктерінің популяциясына әсерін жұмсартуға қатысты оның пікірлері мен ұсыныстарын алу.	АҚ	жолдары арқылы өтуін қамтамасыз ету жөніндегі ұсынылып отырған шаралар.	өткізу кезеңі ішінде.	бойынша консультанттар.	ұсыныстарды ұсынуға арналған жазбаша және электрондық байланыс арналары.
1.5	Жобаның шағымдар мен өтініштерді қарау тетігін құру және шағымдар, өтініштер мен сұрау салуларды беру тәртібі туралы ақпаратты жария ету.	Әсер етуі мүмкін тараптар және басқа да мүдделі тараптар.	МТЖ; шағымдар мен өтініштерді қарау рәсімі; шағым беру нысаны; Жобаның тағайындалған байланыс тұлғасының (тұлғаларының) байланыс деректері.	Құрылыс жұмыстары басталғанға дейін және Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы.	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы; МТЖ / шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі бойынша тағайындалған байланыс тұлғасы.	Жобаның веб-парақшасы; әкімдік кеңселері; ақпараттық стендтер; консультациялық кездесулер; жергілікті деңгейде қолжетімді басқа да ақпарат тарату арналары.
1.6	Жерді сатып алу, жер учаскелерін бөлу, қолжетімділікті қамтамасыз ету және малды айдап өту мәселелері бойынша ықтимал әсерге ұшырауы мүмкін жер пайдаланушылармен нысаналы консультациялар өткізу.	Жоба ықтимал әсер етуі мүмкін ауыл шаруашылығы кәсіпорындары, ауыл шаруашылығы кооперативтері, мал иелері және жайылымдық жерлердің басқа да пайдаланушылары.	Трасса және жерді сатып алу туралы қолжетімді ақпарат; жер учаскелерін ықтимал алып қою және бөлу; өтемақы төлеу тетігі; қолжетімділікті қамтамасыз ету тәртібі; мал айдап өту өткелдері; шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі.	Жобалау және жерді сатып алуды жоспарлау кезеңінде, сондай-ақ жерді сатып алу және қолжетімділікті қамтамасыз етудің тиісті шарттары түпкілікті келісілгенге дейін.	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы; тиісті әкімдіктер; жерді сатып алу мәселелері бойынша мамандар / консультанттар.	Жеке кездесулер және шағын топтармен кездесулер; әсер етуі мүмкін жер учаскелері мен фермаларда көшпелі консультациялар; әкімдік кеңселері; әсер етуі мүмкін жер пайдаланушылармен тікелей өзара іс-қимыл.
1.7	Осал тұлғалармен және жеткілікті деңгейде өкілдік етілмеген топтармен нысаналы өзара іс-қимыл жүргізу.	Жоба әсер етуі мүмкін қауымдастықтардағы осал тұлғалар және жеткілікті деңгейде өкілдік етілмеген топтар.	Тиісті топқа қатысты Жоба туралы ақпарат; ықтимал әсерлер және оларды жұмсарту жөніндегі шаралар; қолжетімділік пен қауіпсіздік мәселелері; қатысу мүмкіндіктері; шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі.	ҚОӘБ шеңберінде ақпаратты ашу кезеңінде және одан әрі қажет болған жағдайда.	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы; тиісті әкімдіктер; ҚОӘБ / экологиялық және әлеуметтік мәселелер бойынша мамандар.	Нысаналы кездесулер, шағын топтардағы талқылаулар және анықталған қажеттіліктерге сәйкес келетін консультациялардың басқа да қолжетімді форматтары.
1.8	Жобаны іске асыру барысын, жоспарланған іс-шараларды, қол жеткізілген нәтижелерді және тиісті экологиялық және әлеуметтік жаңалықтарды бұқаралық ақпарат	Барлық мүдделі тараптар.	Жобаның қамту аумағы және көзделген техникалық іс-шаралар туралы газеттерде, жаңалықтар арналарында және журналдарда жарияланымдар; баспасөз	Компания мен ЕҚДБ арасында Кредиттік келісімге қол қойылғаннан кейін, одан әрі Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы тұрақты түрде немесе Жобаға қатысты	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы.	Тиісті бұқаралық ақпарат құралдары мен ақпарат тарату арналары (ақпаратты Жобаның веб-парақшасында да қайталап жариялай отырып).

№	Іс-шара	Нысаналы топ	Ақпараттық материалдар	Мерзімдер	Жауапты тарап	Өзара іс-қимыл арналары / өткізу орны
	құралдарында жариялау.		хабарламалары.	жаңалықтар пайда болуына қарай.		
2	ҚҰРЫЛЫСҚА ДАЙЫНДЫҚ КЕЗЕҢІ					
2.1	Жоба әсер етуі мүмкін қауымдастықтар мен басқа да тиісті мүдделі тараптарды жоспарланған құрылыс жұмыстарының басталуы және кестесі туралы хабардар ету.	Жоба әсер етуі мүмкін қауымдастықтар, жер пайдаланушылар, жол қозғалысына қатысушылар, жергілікті кәсіпорындар және тиісті мемлекеттік органдар.	Құрылыс жұмыстарының кестесі мен жүргізілетін орындары; қозғалысты ұйымдастыру және қолжетімділікті қамтамасыз ету; байланыс деректері және шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі туралы ақпарат.	Тиісті аумақта құрылыс жұмыстары басталғанға дейін және жұмыстар кестесі елеулі өзгерген жағдайда.	«ҚазАвтоЖол» / Жобаны іске асыру тобы; мердігер(лер); тиісті әкімдіктер.	Жобаның веб-парақшасы; әкімдіктердің жергілікті ақпараттық арналары; ақпараттық стендтер; халыққа арналған хабарландырулар; жергілікті БАҚ және қажет болған жағдайда әлеуметтік желілер.
2.2	Қозғалысты ұйымдастыру, жол қауіпсіздігі және қолжетімділікті қамтамасыз етудің уақытша тәртібі мәселелері бойынша консультациялар өткізу және ақпараттандыру.	Жоба әсер етуі мүмкін қауымдастықтар, жол қозғалысына қатысушылар, жер пайдаланушылар, қажет болған жағдайда мектептер / медициналық мекемелер, төтенше жағдайлар қызметтері және жол қауіпсіздігіне жауапты органдар.	Қозғалысты ұйымдастыру шаралары; айналма маршруттар; қолжетімділікке қойылатын уақытша шектеулер; жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету шаралары; құрылыс көлігінің қозғалыс бағыттары мен кестелері.	Тиісті құрылыс жұмыстары басталғанға дейін және қозғалыс немесе қолжетімділік шарттары елеулі өзгерген жағдайда.	«ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобының қадағалауымен мердігер(лер); тиісті органдар мен әкімдіктер»	Халықпен кездесулер; нысаналы институционалдық кездесулер; хабарламалар мен ақпараттық стендтер; жергілікті БАҚ / әлеуметтік желілер; қажет болған жағдайда тікелей хабардар ету.
2.3	Жер учаскелеріне қолжетімділікті қамтамасыз ету тәртібін, мал өткелдерінің орналасу орындарын және жайылымдар мен ауыл шаруашылығы объектілеріне қолжетімділікті сақтауға және малдың қозғалысын қамтамасыз етуге қажетті басқа да шараларды растау.	Әсер етуі мүмкін ауыл шаруашылығы кәсіпорындары, ауыл шаруашылығы кооперативтері, мал иелері және жайылымдық жерлердің басқа да пайдаланушылары.	Жобаның түпкілікті немесе жеткілікті деңгейде пысықталған ақпараты; мал өткелдері мен қолжетімділік нүктелерінің орналасуы; құрылыс жұмыстарын орындау кезектілігі; қолжетімділікті қамтамасыз етудің уақытша шаралары.	Әсер етуі мүмкін аумақтарда құрылыс жұмыстары басталғанға дейін және қолжетімділікті қамтамасыз ету тәртібі түпкілікті келісілгенге дейін.	«ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобы; мердігер(лер); тиісті әкімдіктер; жер сатып алу / экологиялық және әлеуметтік мәселелер жөніндегі мамандар»	Аумақтағы кездесулер және жергілікті жерді тексеру; жеке консультациялар; карталар / жобалық сызбалар; әсер етуі мүмкін жер пайдаланушылармен тікелей өзара іс-қимыл.
2.4	Жергілікті деңгейде Жоба туралы ақпараттық стендтерді орнату және шағымдар беру	Әсер етуі мүмкін қауымдастықтар және басқа да жергілікті мүдделі	Жобаның байланыс деректері; шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі	Тиісті аумақта құрылыс жұмыстары басталғанға дейін және құрылыс кезеңі	ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобының қадағалауындағы	Құрылыс алаңдары / лагерьлері және Жобаның басқа да тиісті объектілері;

№	Іс-шара	Нысаналы топ	Ақпараттық материалдар	Мерзімдер	Жауапты тарап	Өзара іс-қимыл арналары / өткізу орны
	нысандары мен байланыс ақпараттарының қолжетімді болуын қамтамасыз ету.	тараптар.	туралы ақпарат; шағымдар беруге арналған нысандар; құрылыс жұмыстары мен қауіпсіздік туралы негізгі ақпарат.	бойы.	мердігер(лер).	тиісті әкімдік кеңселері және халық үшін қолжетімді жергілікті орындар.
2.5	Жергілікті жұмыспен қамту және тауарлар мен қызметтерді сатып алу мүмкіндіктері, сондай-ақ қолданылатын жұмысқа қабылдау және сатып алу рәсімдері туралы ақпарат беру.	Жергілікті тұрғындар, жергілікті кәсіпорындар, қызмет көрсетушілер және шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері.	Қолжетімді жұмыспен қамту және сатып алу мүмкіндіктері туралы ақпарат; сәйкестік критерийлері және өтінімдерді беру рәсімдері; еңбек және сатып алу салаларында қолданылатын талаптар.	Жұмылдыру басталғанға дейін және жұмылдыру кезеңінде, сондай-ақ тиісті мүмкіндіктер туындауына қарай.	ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобының қадағалауындағы мердігер(лер).	Жобаның / мердігердің ақпараттық арналары; әкімдік кеңселері; жергілікті хабарландырулар; қажет болған жағдайда жергілікті кәсіпорындармен және қауымдастықтармен кездесулер.
3	ҚҰРЫЛЫС КЕЗЕҢІ					
3.1	Құрылыс барысы, алдағы іс-шаралар және тиісті экологиялық және әлеуметтік мәселелер туралы тұрақты түрде ақпараттандыру.	Әсер етуі мүмкін тараптар және басқа да мүдделі тараптар.	Құрылыс барысы мен жұмыстардың кестесі; алдағы жұмыстар; қозғалысты / қолжетімділікті ұйымдастырудағы өзгерістер; негізгі экологиялық және әлеуметтік әсерлерді азайту шаралары; Жобаның байланыс ақпараты және шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі туралы ақпарат.	Құрылыс кезеңінің барлық уақытында, сондай-ақ жергілікті деңгейде елеулі қолайсыздықтар тудыруы мүмкін жұмыстарды жүргізер алдында қосымша хабарлау арқылы.	ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобы; мердігер(лер); қажет болған жағдайда тиісті әкімдіктер.	Жобаның веб-парақшасы; ақпараттық стендтер; халыққа арналған хабарламалар; жергілікті БАҚ / әлеуметтік желілер; қажет болған жағдайда кездесулер және тікелей хабардар ету.
3.2	Әсер етуі мүмкін қауымдастықтармен және жер пайдаланушылармен құрылысқа байланысты әсерлер мен оларды азайту шаралары мәселелері бойынша тұрақты консультациялар өткізу.	Әсер етуі мүмкін қауымдастықтар, ауыл шаруашылығы кәсіпорындары, мал иелері және басқа да әсер етуі мүмкін жер пайдаланушылар.	Құрылысқа байланысты әсерлер; малдың өтуі және қозғалысы; шаң / шу; халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігі; жол қозғалысы; әсерді азайту шараларының тиімділігі.	Құрылыс кезеңінің барлық уақытында, қолданыстағы жұмыстардың сипаты мен орналасуына және көтерілетін мәселелерге қарай айқындалатын мерзімділікпен.	ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобының қадағалауындағы мердігер(лер) және халықпен өзара іс-қимыл / экологиялық және әлеуметтік мәселелер жөніндегі тағайындалған персонал.	Халықпен және шағын топтармен кездесулер; жеке консультациялар; көшпелі кездесулер; тікелей өзара іс-қимыл; шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі.
3.3	Жобаның шағымдар мен	Барлық мүдделі тараптар.	Шағымдар мен өтініштер	Құрылыс кезеңінің барлық	Шағымдар мен өтініштерді	Жобаның веб-парақшасы;

№	Іс-шара	Нысаналы топ	Ақпараттық материалдар	Мерзімдер	Жауапты тарап	Өзара іс-қимыл арналары / өткізу орны
	өтініштерді қарау тетігінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету, шағымдарды, өтініштер мен ұсыныстарды тіркеу, қарау және оларға жауап беру.		тізілімі; жауаптар және кейінгі шаралар; шағымдар мен өтініштерді беру арналары туралы ақпарат.	уақытында және Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы.	қарау тетігі бойынша тағайындалған байланыс тұлғасы; құрылысқа байланысты шағымдар мен өтініштер бойынша ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобының қадағалауындағы мердігер(лер).	телефон / электрондық пошта және жазбаша түрде өтініштер беру; шағымдар беруге арналған жәшіктер / нысандар; әкімдік кеңселері; Жоба / мердігер өкілдерімен тікелей байланыс.
3.4	Мүдделі тараптардың нақты мәселелері мен алаңдаушылықтарына немесе туындаған экологиялық және әлеуметтік мәселелерге жауап ретінде нысаналы консультациялар өткізу.	Нақты мәселеге қатысы бар немесе оны шешуге мүдделі тараптар, бұл ретте әсер етуі мүмкін тараптарға, осал адамдарға және жеткілікті деңгейде өкілдік етілмеген топтарға ерекше назар аударылады.	Нақты мәселе бойынша ақпарат және әсерді азайту жөніндегі ұсынылатын шаралар немесе түзету шаралары.	Қажет болған жағдайда құрылыс кезеңінің барлық уақытында.	ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобы; мердігер(лер); қажет болған жағдайда тиісті мамандар мен әкімдіктер.	Өткізілетін орны мен форматы нақты мәселені және тиісті мүдделі тараптар тобын ескере отырып айқындалады, оның ішінде жеке кездесулер, шағын топтармен кездесулер, қоғамдық немесе институционалдық кездесулер.
3.5	Жобаны іске асыру және экологиялық және әлеуметтік басқару мәселелері бойынша тиісті мемлекеттік органдармен және төтенше жағдайлар қызметтерімен өзара іс-қимыл жасау.	Ұлттық және аумақтық деңгейдегі тиісті мемлекеттік органдар; облыстық, аудандық және ауылдық әкімдіктер; төтенше жағдайларға ден қою және жол қауіпсіздігі органдары.	Жобаны іске асыру барысы туралы ақпарат; рұқсат құжаттамасы / талаптардың сақталуы мәселелері; экологиялық және әлеуметтік көрсеткіштер; жол қозғалысы және қауіпсіздік; төтенше жағдайларға дайындық; қажет болған жағдайда жер және қолжетімділікті қамтамасыз ету мәселелері.	Құрылыс кезеңінің барлық уақытында Жоба іс-шараларына, реттеушілік процестерге және туындайтын мәселелерге байланысты қажет болған жағдайда.	ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобы; қажет болған жағдайда мердігер(лер).	Ресми хат алмасу; үйлестіру кездесулері; объектілерге көшпелі бару; техникалық консультациялар.
3.6	МЖТБ-ны жаңарту және тиісті өзгерістер туралы ақпаратты көпшілікке жария ету.	Барлық мүдделі тараптар.	Жаңартылған МЖТБ және қажет болған жағдайда мүдделі тараптар туралы жаңартылған ақпарат / байланыс ақпараты.	Жобаның қызметіне, әсер ету деңгейіне, мүдделі тараптар топтарына немесе өзара іс-қимыл қажеттіліктеріне елеулі өзгерістер енгізілген	ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобы; МЖТБ бойынша тағайындалған байланыс тұлғасы.	Жобаның веб-парақшасы және МЖТБ үшін пайдаланылатын ақпаратты ашуға арналған басқа да орындар.

№	Іс-шара	Нысаналы топ	Ақпараттық материалдар	Мерзімдер	Жауапты тарап	Өзара іс-қимыл арналары / өткізу орны
				жағдайда және мерзімді түрде.		
3.7	ЕБРР талаптарына сәйкес Жобаның экологиялық және әлеуметтік көрсеткіштері және мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл туралы есептілікті ұсыну.	Барлық мүдделі тараптар.	Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл және шағымдар мен өтініштер туралы ақпаратты қоса алғанда, экологиялық және әлеуметтік көрсеткіштер туралы тиісті жалпыға қолжетімді ақпарат, қажет болған жағдайда.	Жобаны іске асыру кезеңінде жылына кемінде бір рет немесе ЕБРР-мен келісілген өзге де мерзімдерде.	ҚазАвтоЖол / Жобаны іске асыру тобы	Жобаның веб-парақшасы және ақпаратты ашудың басқа да тиісті арналары.
4	ПАЙДАЛАНУ КЕЗЕҢІ					
4.1	Жергілікті қауымдастықтар мен жол қозғалысына қатысушылар үшін маңызды пайдалану мәселелері бойынша мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды және ақпаратты ашуды жалғастыру.	Әсер ету аймағындағы қауымдастықтар, жол қозғалысына қатысушылар, жер пайдаланушылар және басқа да мүдделі тараптар.	Пайдалану кезеңіндегі жол қауіпсіздігі; қолжетімділік мәселелері; техникалық қызмет көрсету іс-шаралары; экологиялық және әлеуметтік көрсеткіштер туралы тиісті ақпарат; шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі.	Қолданылатын жағдайларда, бүкіл пайдалану кезеңі ішінде.	«ҚазАвтоЖол» / автомобиль жолын пайдалану және техникалық қызмет көрсетуге жауапты ұйым	Жоба / жол органының ақпараттық арналары; жергілікті хабарландырулар; әкімдіктердің ақпараттық арналары; қажет болған жағдайда өткізілетін кездесулер.
4.2	Пайдалануға байланысты әсерлер мен алаңдаушылықтарға қатысты Жобаның шағымдары мен өтініштерін қарау тетігінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету.	Әсер етуге ұшыраған тараптар және басқа да мүдделі тараптар.	Шағымдар мен өтініштерді беру арналары, байланыс деректері, жауаптар және кейінгі шаралар.	Пайдалану кезеңінің бүкіл мерзімі ішінде.	«ҚазАвтоЖол» / жолды пайдалану және техникалық қызмет көрсетуге жауапты ұйым	Жарияланған байланыс арналары; жазбаша / электрондық өтініштер; тиісті жергілікті кеңселер және қолжетімді басқа да арналар.
4.3	Қауымдастықтарға, қолжетімділікке немесе жол қауіпсіздігіне әсер етуі мүмкін техникалық қызмет көрсету, жөндеу бойынша ауқымды жұмыстарды немесе өзгерістерді жүргізер алдында мақсатты консультациялар өткізу.	Әсер етуі мүмкін қауымдастықтар, жер пайдаланушылар, жол қозғалысына қатысушылар, жергілікті кәсіпорындар және тиісті мемлекеттік органдар.	Жоспарланған жұмыстар; жұмыс кестесі; қозғалысты / қолжетімділікті ұйымдастыру; ықтимал әсерлер және оларды жұмсарту шаралары.	Тиісті техникалық қызмет көрсету / жөндеу жұмыстары немесе пайдалану тәртібіндегі елеулі өзгерістер басталғанға дейін.	«ҚазАвтоЖол» / жолды пайдалану және техникалық қызмет көрсетуге жауапты ұйым; қажет болған жағдайда мердігер(лер).	Мақсатты кездесулер мен хабарламалар; Жобаның / жол органының ақпараттық арналары; қажет болған жағдайда жергілікті бұқаралық ақпарат құралдары мен әкімдіктердің ақпараттық арналары.

5.3 Ақпаратты ашу

Жоба туралы ақпарат Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы қолданыстағы ұлттық талаптарға, ЕҚДБ талаптарына және осы Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспарының (МТӨІЖ) ережелеріне сәйкес ашып көрсетілетін болады. Ашып көрсетілетін ақпараттың түрі мен көлемі Жобаны іске асыру кезеңін, сондай-ақ әсерге ұшырайтын тараптар мен басқа да мүдделі тараптардың ақпараттық қажеттіліктерін ескере отырып айқындалатын болады.

А санатындағы жоба ретінде Жоба ақпаратты ресми түрде ашып көрсетуді және ҚОӘӘБ-ке, сондай-ақ тиісті экологиялық және әлеуметтік құжаттамаға қатысты консультациялар өткізуді талап етеді. Ақпаратты ашу үшін ұсынылатын ҚОӘӘБ құжаттар пакеті ҚОӘӘБ есебін, Техникалық емес түйіндемені (ТЕТ), Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жоспарын (МТӨІЖ), Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспарын (ЭӨІЖ) және қолданылатын жағдайларда басқа да тиісті экологиялық және әлеуметтік құжаттарды қамтитын болады. Ақпаратты ашу үшін ұсынылатын құжаттар пакеті ЕҚДБ Директорлар кеңесінің Жобаны қарауына дейін кемінде 120 күн бұрын жұртшылыққа қолжетімді болады.

Ақпаратты ашып көрсетуге арналған құжаттар пакеті Жобаның / ҚАЖ-дың және ЕҚДБ-ның тиісті веб-сайттарында электрондық форматта, сондай-ақ Жоба аумағындағы қолжетімді орындарда, оның ішінде орындылығына қарай тиісті облыстық, аудандық және ауылдық әкімдіктерде баспа түрінде қолжетімді болады. Жоба туралы негізгі ақпарат пен әсерге ұшырайтын қоғамдастықтарға арналған құжаттар қазақ және орыс тілдерінде ұсынылады, ал ақпаратты ашып көрсетуге арналған құжаттардың толық пакеті ЕҚДБ-мен келісілген тілдерде қолжетімді болады.

Ақпаратты ашып көрсету ҚОӘӘБ шеңберіндегі ақпаратты ресми түрде ашып көрсету кезеңімен ғана шектелмейді. Жобаны іске асырудың бүкіл кезеңінде мүдделі тараптарға Жобаның іске асырылу барысы, құрылыс жұмыстары, ықтимал әсерлер, қозғалысты ұйымдастыру және қолжетімділікті қамтамасыз ету, қажет болған жағдайда жерді сатып алу, әсерлерді жұмсарту жөніндегі шаралар, сондай-ақ Жобаның шағымдар мен өтініштерді қарау тетігі туралы тиісті жаңартылған ақпарат ұсынылатын болады. Қажет болған жағдайда, әсерге ұшырайтын қоғамдастықтар, осал адамдар және жеткілікті деңгейде ұсынылмаған топтар үшін ақпараттың қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында ақпаратты ашып көрсету әдістері мен орындары бейімделетін болады.

5.4 МТӨІЖ-ді іске асыру жөніндегі міндеттер

ҚАЖ МТӨІЖ-ді іске асыруға және осы құжатта белгіленген міндеттемелерге және қолданылатын ЕҚДБ талаптарына сәйкес мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды қамтамасыз етуге жалпы жауапты болады.

МТӨІЖ бойынша тағайындалған байланыс тұлғасы МТӨІЖ-ді күнделікті іске асыруды үйлестіретін болады. Байланыс тұлғасы әсерге ұшырайтын тараптармен және басқа да мүдделі тараптармен байланысты қамтамасыз етеді, жоспарланған өзара іс-қимыл іс-шараларын үйлестіреді, Жоба туралы тиісті ақпараттың ашып көрсетілуін қамтамасыз етеді, мүдделі тараптармен өзара іс-қимылға қатысты құжаттаманы жүргізеді, Жобаның шағымдар мен өтініштерді қарау тетігінің жұмыс істеуін қадағалайды, сондай-ақ мүдделі тараптардың пікірлері, шағымдары мен өтініштерінің нәтижелері бойынша кейінгі іс-қимылдарды үйлестіреді. Байланыс тұлғасы сондай-ақ Мердігерлер және ҚАЖ атынан әрекет ететін басқа да тараптар жүзеге асыратын өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шараларды үйлестіреді.

Құрылыс кезеңінде **Мердігерлер** өздері жүзеге асыратын құрылыс жұмыстарына тікелей байланысты мүдделі тараптармен коммуникацияны қамтамасыз етуге, оның ішінде жұмыстардың жүргізілетіні туралы алдын ала хабарлауға, қолжетімділікке қойылатын уақытша шектеулер, қозғалысты ұйымдастыру және құрылысқа байланысты өзге де әсерлер туралы ақпарат беруге жауапты болады. Мердігерлер мүдделі тараптардың мәселелері, алаңдаушылықтары, шағымдары мен өтініштері туралы МТӨІЖ бойынша байланыс тұлғасына уақтылы хабарлауға, сондай-ақ оларды қарауға және шешуге жәрдемдесуге тиіс. Мердігерлердің мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралары осы МТӨІЖ шеңберінде және ҚАЖ-дың қадағалауымен жүзеге асырылатын болады.

Тиісті облыстық, аудандық және ауылдық әкімдіктер жергілікті қоғамдастықтармен және жер пайдаланушылармен өзара іс-қимыл жасауға, оның ішінде Жоба туралы ақпаратты таратуға, жергілікті кездесулер мен консультациялар ұйымдастыруға, сондай-ақ олардың тиісті өкілеттіктеріне жататын мәселелер бойынша ақпарат беруге жәрдемдесетін болады. Олардың қатысуы Жобаның мүдделі тараптарымен өзара іс-қимылды толықтырады, бірақ ҚАЖ-дың мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды қамтамасыз ету жөніндегі жауапкершілігін алмастырмайды.

Басқа мемлекеттік органдар мен ұйымдар өздерінің тиісті реттеушілік, әкімшілік немесе салалық өкілеттіктеріне қатысты өзара іс-қимыл қажет болған жағдайларда тартылады.

Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі жекелеген іс-шараларды іске асыруға жауапкершілік жоғарыда ұсынылған Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасында қосымша айқындалған.

6 Шағымдарды қарау тетігі

6.1 Шағымдарды қарау тетігінің деңгейлері мен рәсімдері

Жоба бойынша шағымдарды қарау тетігі (ШҚТ) барлық сыртқы мүдделі тараптар үшін, оның ішінде Жоба әсеріне ұшырайтын қоғамдастықтар мен жер пайдаланушылар, басқа да мүдделі тараптар, сондай-ақ Жобаға қатысты өз мәселелері немесе алаңдаушылықтары туралы хабарлағысы келетін ұйымдар мен жеке тұлғалар үшін қолжетімді болады. Шағымдар мен өтініштер Жоба шеңберіндегі қызметке байланысты кез келген экологиялық және әлеуметтік мәселелерге қатысты болуы мүмкін, оның ішінде жерді сатып алу және қолжетімділікке қойылатын шектеулер, құрылысқа байланысты әсерлер, халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігі, көлік және жол қозғалысы қауіпсіздігі, қоршаған ортаға әсер, Жоба персоналының немесе Мердігерлердің мінез-құлқы, ақпаратты ашып көрсету және мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл, сондай-ақ Жобаны іске асыруға қатысты өзге де мәселелер.

Шағымдарды қарау тетігіне (ШҚТ) қол жеткізу тегін қамтамасыз етіледі, ал мүдделі тараптар өз мәселелері мен алаңдаушылықтарын қандай да бір теріс салдарлардан қауіптенбестен ашық білдіре алады. Шағымдар мен өтініштер анонимді түрде берілуі мүмкін, ал құпиялылықты сақтау туралы талаптар сақталатын болады. Байланыс деректері ұсынылған жағдайда, Жоба өтініш берушіге шағымды қарау нәтижелері туралы хабарлайды. ШҚТ-ны пайдалану мүдделі тараптардың Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген әкімшілік, сот немесе құқықтық қорғаудың өзге де құралдарына жүгіну құқығын шектемейді. ШҚТ сыртқы мүдделі тараптарға арналған және Жоба қызметкерлері үшін белгіленген қызметкерлердің шағымдарын қарау тетігінен бөлек жүзеге асырылады.

Мүдделі тараптардың әртүрлі топтары үшін ШҚТ-ның қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында шағымдар мен өтініштер бірнеше арна арқылы берілуі мүмкін. Олар жазбаша түрде, электрондық пошта, телефон немесе пошта арқылы, сондай-ақ ШҚТ бойынша тағайындалған байланыс тұлғасына тікелей жүгіну арқылы ұсынылуы мүмкін. Қажет болған жағдайда, Жобаны іске асыру аумағында шағымдар мен өтініштерге арналған жәшіктер, сондай-ақ шағымдар мен өтініштерді берудің жергілікті деңгейде қолжетімді басқа да арналары ұйымдастырылуы мүмкін.

ҚАЖ тарапынан ШҚТ бойынша тағайындалған байланыс тұлғасы:

Айжан Ермұханова

Сатып алуды орталықтандырылған бақылау қызметінің басшысы

«ҚазАвтоЖол» ҰК» АҚ

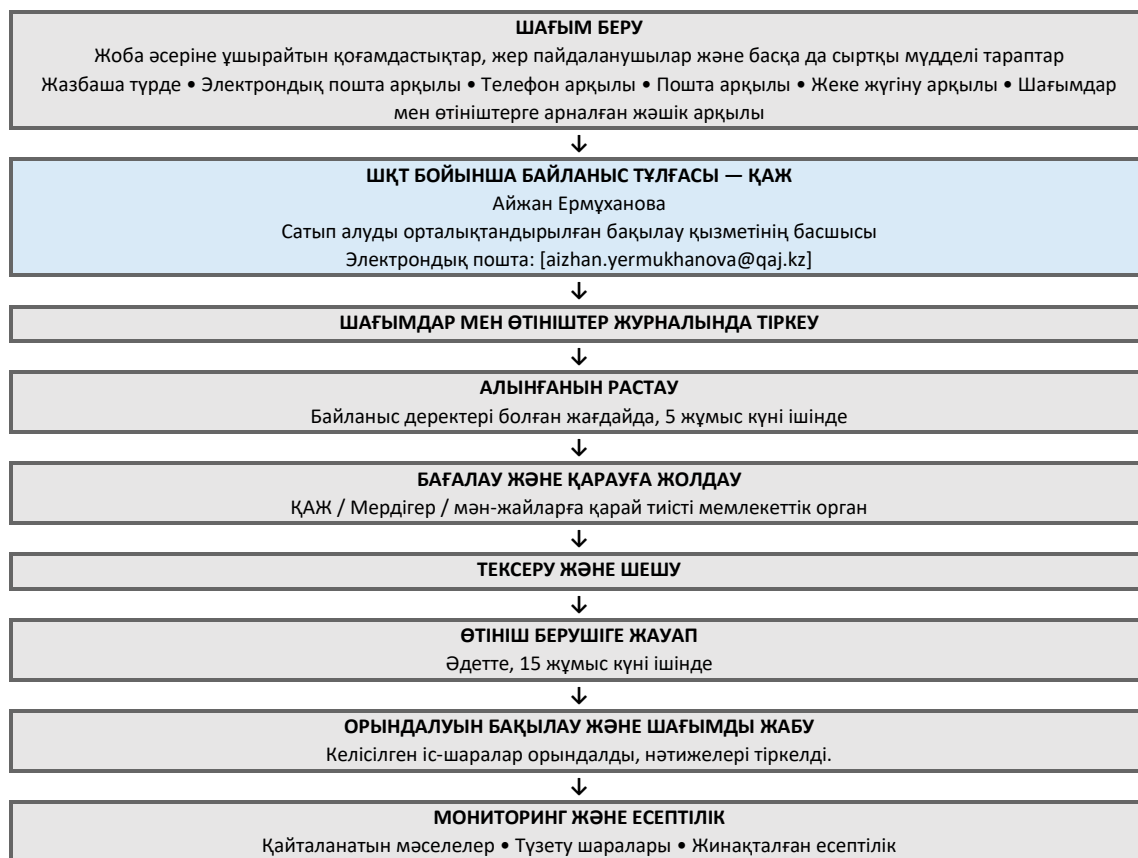
E-mail: aizhan.yermukhanova@gaj.kz

Шағымдар мен өтініштерді берудің қолжетімді арналары туралы ақпарат және ШҚТ бойынша байланыс тұлғасының байланыс деректері Жобаның веб-сайты, ақпараттық материалдар және осы МТӨІЖ шеңберінде пайдаланылатын басқа да коммуникация арналары арқылы ашып көрсетілетін болады. Жұртшылықтың шағым беруіне арналған нысандар қазақ және орыс тілдерінде электрондық және қағаз форматтарында қолжетімді болады. Шағым беру үшін стандартты нысанды пайдалану міндетті емес; қолжетімді арналардың кез келгені арқылы келіп түскен шағымдар мен өтініштер төменде сипатталған рәсімге сәйкес тіркеліп, қаралатын болады.

6.2 Шағымдарды қарау, есепке алу және есептілік

ШҚТ бойынша байланыс тұлғасы шағымдарды қарау процесін үйлестіруге, оның ішінде шағымдарды тіркеуге және бастапқы бағалауға, мән-жайларға қарай ҚАЖ-дың тиісті қызметкерлерімен, Мердігерлермен және мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасауға, жауаптарды дайындауға, сондай-ақ келісілген іс-шаралардың орындалуын бақылауға жауапты болады.

Егер шағымды дереу шешу мүмкін болмаса, өтініш берушіге оны қараудың мәртебесі және одан әрі қажетті іс-қимылдар туралы ақпарат беріледі. Жоба бойынша шағымдарды қарау тетігінің (ШҚТ) схемасы **3-суретте** көрсетілген. Жұртшылықтың шағым беру нысанының үлгісі **1-қосымшада** келтірілген.

3-сурет - Жоба бойынша шағымдарды қарау тетігінің (ШҚТ) схемасы

7 Мониторинг және есептілік

7.1 МТӨІЖ-ді іске асыру мониторингі

МТӨІЖ-ді іске асыруға Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы мониторинг жүргізілетін болады. Бұл мониторинг мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралардың жоспарға сәйкес жүзеге асырылуын және, ең бастысы, қолданылатын өзара іс-қимыл әдістерінің тиісті мүдделі тараптар топтарын қамту және олардың өз пікірлерін білдіруіне, сондай-ақ өз мәселелері мен алаңдаушылықтары туралы хабарлауына мүмкіндік беру тұрғысынан тиімділігін бағалау мақсатында жүргізіледі. Мониторинг нәтижелері өзара іс-қимылдағы олқылықтарды анықтау және қажет болған жағдайда мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралардың әдістерін, жиілігін немесе бағыттылығын түзету үшін пайдаланылатын болады.

Мониторинг жүргізу барысында, мән-жайларға қарай, мынадай көрсеткіштер ескерілетін болады:

- мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бойынша өткізілген іс-шаралардың саны мен түрлері;
- өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шараларға қатысқан мүдделі тараптар топтары;
- қолданылатын жағдайларда әйелдердің, осал адамдардың және жеткілікті деңгейде ұсынылмаған топтардың қатысуы;
- мүдделі тараптар көтерген негізгі мәселелер мен проблемалар;
- келіп түскен шағымдар мен өтініштердің саны мен түрлері;
- шағымдарды қарау мәртебесі және жауаптарды ұсыну мерзімдері;
- консультациялар нәтижелері бойынша міндеттемелердің орындалуы және кейінгі іс-қимылдар;
- Жобадағы өзгерістерге, мүдделі тараптардың пікірлері мен ұсыныстарына немесе өзара іс-қимылды ұйымдастыруға қатысты анықталған қажеттіліктерге байланысты МТӨІЖ-ді жаңарту.

МТӨІЖ бойынша тағайындалған байланыс тұлғасы мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл және шағымдар мен өтініштер бойынша тиісті есепке алу жазбаларын жүргізуге, сондай-ақ мониторинг нәтижелерін мерзімді түрде талдауға жауапты болады. Әсерге ұшырайтын тиісті тараптарды тиімді қамту қамтамасыз етіле ме, мүдделі тараптардың кері байланыс ұсыну үшін жеткілікті мүмкіндіктері бар ма және консультациялар барысында және ШҚТ арқылы көтерілген мәселелер бойынша тиісті шаралар қабылдана ма деген мәселелерге ерекше назар аударылатын болады.

7.2 Есептілік

МТӨІЖ-ді іске асыру мониторингінің нәтижелері Жобаның бүкіл өмірлік циклі бойы мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі есептілікті дайындау үшін негіз болады. Мониторинг шеңберінде жиналған ақпарат мерзімді түрде талданып, Жоба бойынша экологиялық және әлеуметтік мониторинг пен есептілік жүйесіне енгізілетін болады.

Есептілікте өткізілген өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралар, консультациялар жүргізілген мүдделі тараптар топтары, көтерілген негізгі мәселелер мен проблемалар, келіп түскен

шағымдар мен өтініштер және оларды қарау мәртебесі, сондай-ақ мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл нәтижелері бойынша міндеттемелердің орындалуы мен кейінгі іс-қимылдардың барысы жинақталып көрсетілетін болады. Мониторинг барысында олқылықтар немесе жетілдіруді талап ететін бағыттар анықталған жағдайда, есептілікте оларды жою үшін қабылданған немесе жоспарланған шаралар да сипатталатын болады.

Жобаның экологиялық және әлеуметтік көрсеткіштері және мүдделі тараптармен өзара іс-қимылдың негізгі нәтижелері туралы тиісті ақпарат мән-жайларға қарай Жоба әсеріне ұшырайтын тараптардың және басқа да мүдделі тараптардың назарына жеткізілетін болады. Жария есептілік мүдделі тараптар үшін маңызды мәселелерге және көтерілген мәселелер мен проблемаларға жауап ретінде Жоба шеңберінде қабылданып жатқан шараларға бағытталатын болады, бұл ретте дербес деректер мен құпия ақпараттың қорғалуы қамтамасыз етіледі.

Мониторинг пен есептіліктің нәтижелері мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі кейінгі іс-шараларды жоспарлау үшін және қажет болған жағдайда МТӨІЖ мен Мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл бағдарламасын жаңарту үшін пайдаланылатын болады.

1-қосымша. Жұртшылықтың шағым беру нысаны

Тіркеу нөмірі (тек ішкі пайдалану үшін)	
Аты-жөні (міндетті емес)	Аты: _____ Тегі: _____
Құпиялылық	☐ Менің жеке басымның және байланыс деректерімнің құпиялылығын қамтамасыз етуді және оларды менің келісімімсіз жария етпеуді сұраймын..
Байланыс ақпараты (міндетті емес)	Өзіңізбен байланысудың қолайлы тәсілін көрсетіңіз: ☐ Пошта арқылы. Мекенжайы: _____ ☐ Телефон арқылы: _____ ☐ Электрондық пошта арқылы: _____ ☐ Басқа тәсілмен / мессенджер арқылы: _____
Өзара қарым-қатынас жасау үшін қолайлы тіл	☐ Қазақша ☐ Орысша ☐ Басқа, көрсетіңіз: _____
Ұйым (міндетті емес)	_____
Шағымға қатысты орналасқан жері (қолданылатын болса)	Елді мекен / аудан / жол учаскесі / басқа орналасқан жер: _____
Шағымның, мәселенің, пікірдің немесе ұсыныстың сипаттамасы	Мәселені тиісті мәліметтерді қоса отырып сипаттаңыз: _____ _____ _____
Мәселенің туындаған күні және қайталану жиілігі	☐ Бір рет туындаған мәселе. Күні: _____ ☐ Бірнеше рет туындаған. Толық мәліметтерді көрсетіңіз: _____ ☐ Жалғасып жатқан / қазіргі уақытта туындап отырған мәселе
Ұсынылатын шешім (бар болса)	_____ _____ _____
Растайтын құжаттар / фотосуреттер (бар болса)	☐ Қоса беріледі ☐ Қолданылмайды Тізімін көрсетіңіз: _____
Қолы (міндетті емес)	Қолы: _____ Күні: _____

2-қосымша – Шағымдар мен ұсыныстар журналы

Журналды МТӨІЖ бойынша тағайындалған байланыс тұлғасы жүргізуге және мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жөніндегі іс-шаралардың нәтижелері бойынша жаңартып отыруға тиіс. Журнал электрондық түрде (мысалы, Excel форматында) жүргізілуі мүмкін. Дербес деректер мен құпия ақпарат қолданыстағы талаптарға сәйкес өңделуге тиіс.

ID	Күні	Жобаның орналасқан жері / учаскесі	Іс-шара / өзара іс-қимыл әдісі	Мүдделі тараптар тобы / қатысушылар	Қатысушылар саны (қолданылатын жағдайларда әйелдер / ерлер)	Бастамашы	Мақсаты / ашып көрсетілген ақпарат	Негізгі талқыланған тақырыптар мен көтерілген мәселелер	Кері байланыс / мүдделі тараптардың сұраулары	Міндеттемелер / кейінгі іс-шаралар	Жауапты тарап	Мақсатты күн / мәртебесі	Жазбаға / кездесу хаттамасын а сілтеме
1													
2													
3													
4													
5													
6													